

VANHEMPIEN AJATUKSIA KASVATUSKUMPPANUUDESTA OTANIEMEN PÄIVÄKODISSA

Hanna Kallio

Opinnäytetyö, kevät 2010

Diakonia-ammattikorkeakoulu,

Diak Etelä, Helsinki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosiaali- ja kasvatusalan

suuntautumisvaihtoehto

Sosionomi (AMK) +

Lastentarhanopettajan kelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Kallio, Hanna. Vanhempien ajatuksia kasvatuskumppanuudesta Otaniemen päiväkodissa. Helsinki, kevät 2010, 55 s., 2 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Helsinki, Sosiaalialan koulutusohjelma, Sosiaali- ja kasvatustieteiden suuntautumisvaihtoehto, sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Otaniemen päiväkodin lasten vanhempien käsityksiä ja mielipiteitä kasvatuskumppanuudesta. Tavoitteena oli myös selvittää miten vanhemmat kokivat kasvatuskumppanuuden toteutuvan Otaniemen päiväkodissa.

Opinnäytetyön teoreettisessa viitekehyksessä käsiteltiin kasvatuskumppanuutta ja sen muotoutumista. Kasvatuskumppanuuden muotoutumisesta käsiteltiin sen taustalla vaikuttavia lakeja ja asiakirjoja sekä kontekstuaalisen kasvun mallia.

Opinnäytetyössä käytettiin laadullista lähestymistapaa. Aineisto kerättiin puoli-strukturoidulla kyselylomakkeella Otaniemen päiväkodin suomenkielisten lasten vanhemmilta. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimustulosten mukaan Otaniemen päiväkodin vanhemmat kokivat tärkeimmiksi asioiksi kasvatuskumppanuudessa avoimen ja luottamuksellisen vuorovaikutuksen sekä yhdessä tekemisen. Kasvatuskumppanuuden koettiin toteutuvan tasavertaisesti ja vuorovaikutuksen olevan avointa Otaniemen päiväkodissa.

Johtopäätöksinä tuloksista voidaan tuoda esille vanhempien tyytyväisyys Otaniemen päiväkotiin ja kasvatuskumppanuuteen. Avoin keskustelu vanhempien ja päiväkodin välillä luo luottamusta, joka tukee kasvatuskumppanuutta. Yhteisen lapsen hyväksi toimimisen ja keskustelun koettiin myös tukevan vanhemmuutta.

Asiasanat: kasvatuskumppanuus, päivähoito, varhaiskasvatus, kvalitatiivinen tutkimus

ABSTRACT

Kallio, Hanna. Parents' thoughts about collaborative partnership in Otaniemi day care center. 55 p., 2 appendices. Language: Finnish, Helsinki, Spring 2010.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services. Degree: Bachelor of Social Services.

The aim of the study was to find out parents' thoughts and opinions about collaborative partnership. Another aim was to find out how collaborative partnership works between parents and daycare workers in Otaniemi day care center.

The qualitative research method was used in this study. The material was collected by semi-structured questionnaires. The material was collected in Otaniemi day care center. The Finnish speaking childrens' parents were given questionnaires in order to gather information. The theory context constituted of collaborative partnership and legal documents related to it.

Main results were that the most important things in collaborative partnership were sincere and trustworthy interaction and co-operation. The parents' felt equal to day care workers in collaborative partnership. Also, parents felt that interaction with day care workers was sincere.

Conclusions were that parents were satisfied with Otaniemi day care center and collaborative partnership with them. Sincere discussion between parents and day care workers created trust between them. Discussion also supported parenthood.

Keywords: collaborative partnership, day care, parenthood, interaction

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	6
2 KASVATUSKUMPPANUUDEN TEOREETTINEN TAUSTA.....	8
2.1 Lait ja asetukset.....	8
2.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.....	9
2.3 Kontekstuaalisen kasvun malli.....	11
2.4 Ammatilaislähtöisestä perhelähtöiseen ammatillisuuteen	15
3 KASVATUSKUMPPANUUS VARHAISKASVATUKSESSA.....	17
3.1 Kasvatuskumppanuuden erilaisia määritelmiä	17
3.2 Asiantuntijuus kasvatuskumppanuudessa.....	19
3.3 Kasvatuskumppanuuden periaatteet	20
3.4 Kasvatuskumppanuus käytännössä	21
4 TUTKIMUSYMPÄRISTÖN KUVAUS	25
4.1 Otaniemen päiväkoti.....	25
4.2 Kasvatuskumppanuus Otaniemen päiväkodissa.....	26
5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	28
5.1 Tutkimuskysymykset.....	28
5.2 Aineiston keruu	28
5.3 Aineiston analysointi.....	30
6 TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	33
6.1 Kasvatuskumppanuus vanhempien määrittelemänä	33
6.2 Vanhempien kokemukset kasvatuskumppanuuden toteutumisesta	35
6.3 Osallisuus kasvatuskumppanuudessa.....	37
7 JOHTOPÄÄTÖKSET.....	40
8 POHDINTA.....	42
8.1 Luotettavuus ja eettisyys	42

8.2 Opinnäytetyöprosessin pohdinta	43
8.3 Oma ammatillinen kasvu	45
LÄHTEET	48

LIITTEET

Liite 1: Saatekirje

Liite 2: Kyselylomake

1 JOHDANTO

Kasvatuskumppanuus tuli ajankohtaiseksi aiheeksi jo vuonna 2002 Valtioneuvoston tehtyä periaatepäätöksen varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Linjauksissa määritellään varhaiskasvatuksen onnistumisen edellytykseksi vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön kasvatuskumppanuus, jonka pohjana ovat lapsen tarpeet (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002, 5). Tämän jälkeen kasvatuskumppanuusajatus vahvistettiin Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2003. Nämä asiakirjat ovat ohjanneet kasvatuskumppanuutta varhaiskasvatuksessa.

Kasvatuskumppanuus määritellään varhaiskasvatuksessa vanhempien ja päivähoidon henkilökunnan tietoisena sitoutumisena toimia yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena. Kumppanuus vaatii toimiakseen keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005.)

Miksi sitten tutkia kasvatuskumppanuutta vielä vuonna 2010? Espoon päivähoidon henkilökunnalle suunnatussa varhaiskasvatussuunnitelmakoulutuksessa Sanna Parrila (2010) toi esille huomionsa siitä, että päivähoidossa työskentelee paljon henkilöstöä, joka ei ole lukenut Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteita. Kasvatuskumppanuus nousee juuri Valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman perusteista, ja jos henkilökunta ei ole asiakirjaa lukenut, voidaan myös olettaa, etteivät kasvatuskumppanuus ja sen perusteet ole vanhemmillekaan selkeä asia. On siis tarpeellista kysyä vanhemmilta, mitä he ajattelevat kasvatuskumppanuudesta.

Toinen syy kasvatuskumppanuuden tutkimiselle Otaniemen päiväkodissa on se, ettei sitä ole siellä aiemmin tutkittu. Vaikka kasvatuskumppanuutta ja sen toimivuutta on vanhempien keskuudessa muualla tutkittu, ei niitä tuloksia voi suoraan soveltaa kaikkiin vanhempiin. Jokainen perhe ja kasvatuskumppanuus jokaisen perheen kanssa on erilaista. Kolmas syy on Espoossa kaupungin päi-

vähoidon kasvatuskumppanuuden korostaminen. Espoo kouluttaa jatkuvasti päivähoiton työntekijöitään kasvatuskumppanuuteen. Espoo on myös linjannut päivähoiton strategisiin linjauksiinsa vanhempien ja päivähoiton henkilöstön välisen yhteistyön perustumisen kasvatuskumppanuuteen (Suomen ja ruotsinkielisen päivähoiton strategiset linjaukset vuosille 2009–2014 2009).

Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää Otaniemen päiväkodin lasten vanhempien käsityksiä ja mielipiteitä kasvatuskumppanuudesta ja sen toteutumisesta. Tuloksien toivotaan auttavan päiväkodin henkilökuntaa kasvatuskumppanuuden kehittämisessä.

2 KASVATUSKUMPPANUUDEN TEOREETTINEN TAUSTA

2.1 Lait ja asetukset

Laki lasten päivähoitosta määrittelee päivähoiton tavoitteiksi kotien kasvatustehtävän tukemisen ja yhdessä kotien kanssa lapsen tasapainoisen kehittymisen edistämisen. Päivähoiton tehtävänä on luoda lapselle suotuisa kasvuympäristö, joka tukee monipuolisesti lapsen kehitystä. (Laki lasten päivähoitosta 1973, 2 a §.) Asetus lasten päivähoitosta (1973, 1 §) lisää kasvatustavoitteisiin erikielisten lasten oman kielen ja kulttuurin tukemisen kyseisen kulttuurin edustajan kanssa. Asetus määrittelee myös lapsiryhmän kokoa ja päivähoiton tehtävissä toimivien kelpoisuusehtoja (Asetus lasten päivähoitosta 1973, 6 §, 7 §). Sosiaalihuoltolaki määrittelee päivähoiton kunnan järjestettäväksi asiaksi. Laissa määritellään perheen tueksi myös kasvatusta ja perheneuvontaa. Kasvatustarve on asiantuntija-apua antamista kasvatusta ja perheasioissa sekä lapsen kehitystä positiivisesti edistävää sosiaalista, psykologista ja lääketieteellistä tutkimusta ja hoitoa. (Sosiaalihuoltolaki 1982, 17 §, 19 §.) Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (2000) on tehty edistämään asiakaslähtöisyyttä, luottamuksellisuutta sekä asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. Asiakkaan oikeutena on omien toivomusten, mielipiteiden, edun ja yksilöllisten tarpeiden huomioon otto. (Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 2000, 1 §, 4 §.) Näihin lakeihin ja asetuksiin voidaan ajatella pohjautuvan kaikki vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö sekä kasvatuskumppanuus.

Lakia lasten päivähoitosta (1973/36) ollaan uudistamassa, ja sitä varten helmikuussa 2008 valtioneuvosto asetti varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan tukemaan varhaiskasvatuksen laaja-alaista kehittämistä. Neuvottelukunnan tehtävänä oli sovittaa yhteen ja edistää eri hallinnonalojen, järjestöjen, tutkimus- ja koulutuslaitosten, kuntien ja muiden tahojen kesken tehtävää yhteistyötä. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan yhteyteen asetettiin vuoden 2008 lopussa

jaosto, jonka tehtävänä oli varhaiskasvatuksen lainsäädännön kehittäminen. Tämä jaosto antoi raportin työstään elokuussa 2009. Raportissaan jaosto toi esille, miten lakia lasten päivähoidosta tulisi uudistaa, jotta se vastaisi paremmin nykyajan tarpeita. (Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia 2009, 9.)

Jaosto esittää raportissaan, että uudistetun päivähoitolain läpäisevänä periaatteena olisi lapsen oikeuksien näkökulma. Lapsen edun ja oikeuksien toteutuminen olisi peruslähtökohta. Lapsen oikeudet varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatuksessa sekä vanhempien oikeus saada lapselleen päivähoitopaikka yhdistyvät varhaiskasvatuspalveluissa. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten ja Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta uudistettuun päivähoitolakiin halutaan tuoda esille ajatus tasavertaiseen kasvatuskumppanuuteen perustuvasta vanhempien ja henkilöstön välisestä vuorovaikutuksesta, unohtamatta tietenkään vanhempien ensisijaista kasvatusoikeutta ja -vastuuta. Vanhempien oikeutena on yhdessä varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa osallistua ja vaikuttaa oman lapsensa varhaiskasvatukseen, lapsiryhmän toimintaan yhdessä toisten vanhempien kanssa sekä varhaiskasvatuspalvelujen suunnitteluun, toteuttamiseen, arviointiin ja kehittämiseen. Nämä vanhempien oikeudet ovat myös lasten oikeuksia. (Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia 2009, 22.) Päivähoitolakiin jaosto esittää myös sisällytettävän säännöksen jokaiselle lapselle tehtävästä varhaiskasvatussuunnitelmasta. Keskeisimpänä tehtävänä lapsikohtaisella varhaiskasvatussuunnitelmalla olisi lapsen kaikinpuolisen kasvun, kehityksen ja oppimisen seuraaminen ja arviointi. (Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia 2009, 32.)

2.2 Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet pohjautuvat valtioneuvoston vuonna 2002 periaatepäätöksenä hyväksymiin varhaiskasvatuksen valtakunnallisiin linjauksiin. Nämä linjaukset sisältävät yhteiskunnan valvoman ja järjestämän varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet ja painopisteet. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 7.) Varhaiskasvatuksen valtakunnallisissa linjauksissa

painotetaan vanhempien ensisijaista kasvatusoikeutta ja -velvollisuutta. Olenaisena osana hyvää varhaiskasvatusta on henkilöstön ja vanhempien kasvatuksellinen kumppanuus, vuorovaikutus ja yhteistyö. Kasvatuskumppanuus määritellään eri osapuolten tasavertaisena vuorovaikutuksena, jossa yhdistyvät vanhempien ja henkilökunnan erilainen asiantuntemus ja tietämys. (Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista, 2002.)

Tavoitteena varhaiskasvatussuunnitelman perusteilla on varhaiskasvatuksen yhdenvertaisuuden toteutumisen edistäminen ja sisällön kehittämisen ohjaaminen. Tavoitteena on myös luoda edellytyksiä varhaiskasvatuksen laadun kehittämiseksi toiminnan järjestämisen perusteita yhdenmukaistamalla. Varhaiskasvatushenkilöstön ammatillisen tietoisuuden, vanhempien osallisuuden ja moniammatillisen yhteistyön lisääminen ovat myös tavoitteina varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on osana kokonaisuutta, jonka tehtävä on edistää valtakunnallisesti lasten hyvinvointia, kasvua ja oppimista. Keskeisintä varhaiskasvatuksen perusteiden ymmärtämisessä on nähdä perusteet puitteiksi varhaiskasvatukselle. Näistä puitteista keskustellaan ja niitä yhteisesti täsmennetään sovituiksi käytännöiksi ja toimintaperiaatteiksi kunnissa ja yksiköissä. (Vasu 2005, 7–8.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet määrittelevät kasvatuskumppanuuden vanhempien ja henkilöstön tietoiseksi sitoutumiseksi lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemiseen yhdessä toimimalla. Tähän tehtävään tarvitaan keskinäistä luottamista, tasavertaisuutta ja molemminpuolista kunnioittamista. Vanhemmilla ja henkilöstöllä ovat omat vastuunsa kasvatuskumppanuuden toteutumisessa. Vanhemmilla on ensisijainen kasvatusvastuu ja henkilöstöllä on vastuu kasvatuskumppanuudesta sekä edellytysten luomisesta tasavertaiselle yhteistyölle. Kasvatuskumppanuuden yhdeksi tavoitteeksi on varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa määritelty vanhempien keskinäisen yhteistyön edistäminen. Tarkoituksena on, että päivähoito järjestää mahdollisuuksia vanhempien keskinäisille kasvatuskeskusteluille, vertaistuelle. (Vasu 2005, 31.)

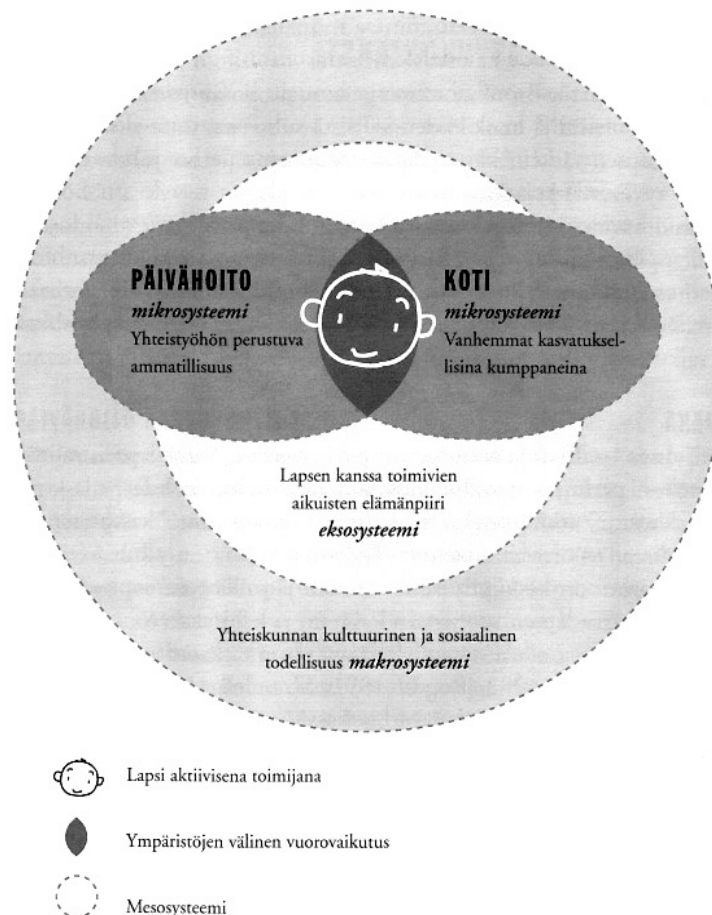
2.3 Kontekstuaalisen kasvun malli

Kontekstuaalisen kasvun malli pohjautuu ekologiseen orientaatioon, joka korostaa ilmiöiden tutkimista niiden luonnollisissa tapahtumaympäristöissä (Hujala, Puroila, Parrila & Nivala 2007, 17). Ekologinen teoria kohdistuu inhimillisen kehityksen tarkasteluun yksilön ja ympäristön välisenä vuorovaikutuksena (Puroila & Karila 2001, 205). Käyttäytymistieteellisissä tutkimuksissa lähtökohdaksi on yksiselitteisesti otettu yksilön ymmärtäminen osaksi hänen omaa ympäristöään. Lapsen kasvua ja kasvuympäristöä ei voida erottaa toisistaan. Lisäämällä tietoa olosuhteista, joissa lapsi elää, voidaan lisätä ymmärrystä kasvusta ja oppimisesta. (Hujala ym. 2007, 17.) Kokonaisvaltainen lapsen arjesta nouseva näkökulma lapsen kasvuun ja oppimiseen korostuu kontekstuaalisuudessa (Hujala ym. 2007, 19).

Kontekstuaalisuudessa on ymmärrettävä ympäristön toimintaa, jotta voidaan ymmärtää lapsen toimintaa. Oppiminen, kasvu ja kehitys nähdään lasten keskinäisen sekä lasten ja aikuisten välisen yhteistoiminnan tuloksena. Eritasoisten kasvuympäristötekijöiden väliset vuorovaikutussuhteet ovat kasvun ja kehityksen kannalta tärkeitä. (Hujala ym. 2007, 19.) Kasvatus ja kehitys toteutuvat erilaisissa, toisiinsa nivoutuneissa ja eritasoisissa systeemeissä (Puroila & Karila 2001, 205). Yksi oleellisimmista vuorovaikutussuhteista lapsen arjen kannalta on päivähoitohenkilöstön ja lapsen vanhempien välinen suhde (Hujala ym. 2007, 19).

Bronfenbrenner on käyttänyt ekologisessa teoriassaan käsitteinä ja rakenteina neljää systeemiä: mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemit (kuviokuva 1). Mikrosysteemi on subjektin lähiympäristö ja mesosysteemi on näiden ympäristöjen kohtaaminen. Eksosysteemi vaikuttaa subjektiin välillisesti, kun taas makrosysteemiä voidaan ajatella ympäröivänä kulttuurina ja sen arvoina. (Bronfenbrenner 1979, 18, 209, 237, 258.) Bronfenbrennerin ekologisen teorian käsitteitä ja rakenteita käytetään kontekstuaalisen kasvun tarkastelumallissa antamalla niille pedagoginen sisältö. Ajattelutapa siirtyy kasvattamisen tarkastelusta kasvun tarkasteluun. Keskellä kaikkea on lapsi itse, hänen toimintansa ja sen konteksti. Lapsen kasvukonteksteja tarkastellaan lapsen lähipiiristä alkaen aina lapselle

kaukaisimpiin yhteiskunnan arvomaailmoihin. Lapsi nähdään kontekstissaan aktiivisena ja toimivana subjektina. Pedagogiikka eli oppi lapsen kasvattamisesta, nähdään kontekstien yhteisrakentamisena. Yhteisrakentaminen mahdollistaa lapselle toimintojen valikoimisen ja uusien toimintamahdollisuuksien luomisen. Tätä kautta lapsi luo uutta arjen todellisuutta. (Hujala ym. 2007, 19–20.)

Kuvio 1. Kontekstuaalisen kasvun malli (Hujala ym. 2007, 21.)

Kasvun ja kasvatuksen perusidea kontekstuaalisen kasvun mallissa, kuten Bronfenbrennerin ekologisessa teoriassakin, on vuorovaikutusprosessi. Tämä vuorovaikutusprosessi saa muotonsa jakamattomasta yksilön käyttäytymisen ja sosiaalisen ympäristön yhteisrakentumisesta. (Hujala ym. 2007, 21; Bronfenbrenner 1979, 3.) Kasvatuskumppanuutta ajatellen lapsen kannalta tärkeä vuorovaikutussysteemi on kodin ja päiväkodin välinen vuorovaikutus (Hujala ym. 2007, 23).

Lapsen välitön kasvukonteksti, mikrosysteemi, muodostuu toiminnoista, rooleista ja henkilöiden välisistä suhteista (Hujala ym. 2007, 22; Bronfenbrenner 1979, 18). Tärkein kasvuympäristö lapselle on oma perhe. Siihen lapsella on syvimät, pysyvimät ja jatkuvimmat siteet. Lapsen kasvun kautta välittömät vuorovaikutussuhteet laajenevat perheen ulkopuolelle isovanhempien ja muiden sukulaisten ja tuttavien kautta kavereihin, opettajiin ja muihin hänen ympäristönsään välittömästi vaikuttaviin ihmisiin. (Hujala ym. 2007, 22.)

Kontekstuaalisen kasvun mallissa lapsi nähdään erottamattomana osana ympäristöään vaikuttaen ympäristön toimintoihin. Lähtökohtana on, ettei lasta nähdä pelkkänä ympäristön vaikutuksen alaisena oppijana. Pelkkä lapsen olemassaolo vaikuttaa ympäristön vuorovaikutussuhteisiin. Omilla ajatuksillaan, valinnoillaan ja toimillaan lapsi muokkaa ja rakentaa lähiympäristönsä toimintaa. (Hujala ym. 2007, 22.)

Lapsen kasvuympäristöjen välisen vuorovaikutuksen, mesosysteemin, toimivuus on yhteisen kasvatuksen keskeinen kulmakivi. Aikuisten toimiva vuorovaikutus ja kasvatuksen kokeminen yhteisenä hankkeena on pohjana laadukkaalle kasvulle ja kehitykselle. Mitä useammasta mikrosysteemistä lapsen elinpiiri koostuu, sitä tärkeämpää kasvatuksen laadun kannalta on mesosysteemin toimivuus. Kasvuympäristöjen väliset toimivat suhteet edistävät lapsen kehitystä. (Hujala ym. 2007, 23–24.)

Kontekstuaalisen kasvun malli antaa tukevan perustan yhteistoimintaan perustuvalla kasvatusotteella, jota kasvatuskumppanuus edustaa. Malli selkeyttää yhteistyön reunaehdoja ja merkitystä. Sen kautta voidaan ymmärtää, miten lapsen kasvuympäristöjen välinen yhteistyö välittyy lapsen tasolle. Kontekstuaalisen kasvun mallin kautta kasvattajien on helpompi nähdä lapsen kasvuprosessi osana laajempaa kokonaisuutta ja monikerroksisuutta. (Hujala ym. 2007, 27.)

Lähtökohtana lapsen käyttäytymisen ymmärtämiselle on lapsen tiedostaminen erottamattomana osana sosiaalista ympäristöään. Monista tekijöistä koostuu systeemi, jossa lapsi on kokonaisvaltaisesti osana. Systeemin osien toimiessa

harmonisesti lapsi käyttäytyy tasapainoisesti. Harmonian puuttuessa tai ristiriidan vallitessa ongelmia aiheutuu myös lapselle. Päämääränä yhteistoiminnallisessa kasvatuksessa on saada systeemi toimimaan kasvatuksellisin toimenpitein. (Hujala ym. 2007, 27–28.) Lapsen käyttäytymistä kodin ja päiväkodin toimintaympäristöissä voidaan ymmärtää näiden ympäristöjen erilaisuuden pohjalta. Lapsen vertaisryhmä päiväkodissa voi provosoida hänestä esiin piirteitä, joita vanhemmat eivät kotona näe, ja samalla tavalla kotona esiintyvät piirteet voivat jäädä päiväkodissa piiloon. Lapsen elämän kontekstisidonnaisuuden näkemistä auttaa tietoisuus maailmojen erilaisuudesta ja omasta roolista lapsen elämässä. Tällä tavoin voidaan lieventää katteettomia odotuksia niin päiväkodin kuin kodin puolelta. (Korhonen 2006, 68.)

Kontekstuaalinen näkökulma tuo muutoksen päivähoitohenkilökunnan ja vanhempien kanssa tehtävään yhteistyöhön. Työntekijän on osattava huomioida yksittäisen lapsen ja perheen tarpeita ja otettava ne pohjaksi arkipäivän kasvatuskäytäntöjen rakentamiseen. Vanhemmat on otettava mukaan päivähoiton toimintakäytäntöjen suunnitteluun eivätkä työntekijät voi enää yksinomaan sopia niitä keskenään. Vanhempien vaikutusmahdollisuuksien lisääntyminen tuo päivähoiton henkilökunnan ammatillisuuden kriteerit uudelleen arvioitaviksi. (Hujala ym. 2007, 113.)

Perheen ja päivähoiton välisellä yhteistyöllä voidaan edesauttaa lasta kasvussa, kehittymisessä ja oppimisessa sekä vähentää kodin ja päivähoitopaikan välistä epäjatkuvuutta. Kodin ja päivähoiton sopusoinnussa olevat odotukset ja päämäärät edesauttavat näiden lapsen kasvuympäristöjen integroitumista. Näin myös perhe ja päivähoito tukevat toisiaan ja lapsen kasvua. Vanhempien tukeminen mielletään usein päivähoiton tehtäväksi eikä huomioida perheiden välistä vertaistukea. Ekologisen teorian keskeisiä painotuksia on juuri päivähoiton ja perheen välisen yhteistyön kautta perheiden välisten suhteiden luominen ja sosiaalisten verkostojen vahvistaminen. (Hujala ym. 2007, 114–115.)

2.4 Ammatilaislähtöisestä perhelähtöiseen ammatillisuuteen

Ammatilaislähtöisyys on asiantuntijamalli päivähoitoon sovellettuna. Siinä ammattilaiset on nostettu kasvatuskäytäntöjen auktoriteeteiksi. Ammatilaislähtöisyys oli vahvimmillaan 1970-luvulla. (Hujala ym. 2007, 118.) Asiantuntijamalli sisältää oletuksen ammattilaisten asiantuntijuudesta, jonka takia heillä olisi vastuu ratkaista vanhempien ongelmat. Ammatilainen, joka soveltaa asiantuntijamallia, ottaa ohjat käsiinsä kysymällä kysymykset, tekemällä päätökset ja sanelemalla toimenpiteet tai ryhtymällä toimenpiteisiin. Näin käyttäytymällä ammattilainen osoittaa ylemmyyttä ja kyseenalaistaa vanhempien asiantuntijuuden. (Davies 2008, 45.) Vanhempien oman lapsensa asiantuntemuksella ei ole sijaa kasvatustilanteissa. Päivähoidon ja vanhempien kahdenkeskisiä keskusteluita ei joko ole tai ne ovat yksisuuntaisia päivähoiton tiedotustilaisuuksia. (Hujala ym. 2007, 118.) Vanhempien passiivisuus voi lisääntyä, jos heistä tehdään ammatilaisista riippuvaisia (Davies 2008, 45).

Perheiden tukemassa ammatillisuudessa päivähoiton ammattilaiset määrittelevät kullekin lapselle sopivat toimintakäytännöt eikä vanhemmilta kysytä mielipidettä. Vanhempien kuitenkin oletetaan tukevan päivähoiton suosittelimia toimintatapoja niin kotona kuin päivähoitossa. Perhekeskeisessä ammatillisuudessa on läsnä jo yhteistyö. Päivähoito ja perheet tekevät yhdessä ratkaisut koskien lapsen hoitoa ja kasvatusta. Perheet nähdään positiivisemmassa valossa kuin perheiden tukemassa ammatillisuudessa, mutta heidän ajatellaan kuitenkin olevan ohjauksen ja neuvonnan tarpeessa koskien lasten hoitoa ja kasvatusta. (Hujala ym. 2007, 118–119.)

Perhelähtöisellä ammatillisuudella viitataan päivähoitokäytäntöihin, jotka ovat asiakaslähtöisiä. Ensisijaisen tärkeää työntekijän ammatilliselle toiminnalle on yhteistyö perheiden kanssa. Lähtökohtana lapsen hoidolle ja kasvatukselle on huomioida vanhempien asiantuntemus omaa lasta kohtaan sekä perheiden tarpeet. Perhelähtöinen ammatillisuus perustuukin päivähoiton ja vanhempien resurssien yhteiseen hyödyntämiseen. (Hujala ym. 2007, 119.) Perhelähtöisessä yhteistyössä ammattilaiset nähdään päivähoiton erityisosaajina ja vanhemmat lapsensa asiantuntijoina (Rantala 2004, 100).

Perhelähtöinen ammatillisuus tuo haasteen päivähoiton työyhteisöille ajatuksen muokkaamisesta toimivaksi käytännöksi. Perhelähtöisyyden lisääminen muuttaa perheiden asemaa päivähoitossa. Vanhempien ottaminen mukaan päivähoiton suunnitteluun, toteutukseen ja päätöksentekoon nähdään tärkeänä. Perhelähtöisyys yhdistyy päivähoiton kasvatuskäytäntöihin ja toiminnan muuhun kokonaisuuteen lapsi- ja perhekohtaisen kasvatuksellisen yhteistyön myötä. Henkilökunnan ja perheiden väliset kahdenkeskiset keskustelut ovat lapsen kasvun tukemisen kannalta perhelähtöisyyden kulmakivi. Juuri näissä keskusteluissa sovitaan lapsen yksilöllisistä hoito- ja kasvatuskäytännöistä. Vastuun jakaminen on perhelähtöisyyden ydin. (Hujala ym. 2007, 124–125.)

3 KASVATUSKUMPPANUUS VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Kasvatuskumppanuuden erilaisia määritelmiä

Kasvatuskumppanuuden tarkoituksena on tuoda koti ja päivähoito toistensa lähelle. Varhaiskasvatus on jaettu kasvatustehtävä, jota perheet ja päivähoito tekevät yhdessä. Lähtökohtana on vanhempien ja päivähoidon erilaisten vastuiden huomioiminen yhteisessä työssä. (Varttua 2006.)

Kasvatuskumppanuus on vanhempien ja henkilökunnan välistä tietoista ja tavoitteellista toimintaa lapsen parhaaksi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2005, 31). Tarkoituksena ei ole yhteistyö vanhempien kanssa, vaan yhteinen työ lapsen parhaaksi (Reunamo 2007, 153). Toiminnan taustalla on vanhempien ja henkilökunnan välinen luottamuksellinen ja tasavertainen vuorovaikutussuhde (Vasu 2005, 31). Ajatus kasvatuskumppanuudesta edellyttää vanhempien ja henkilökunnan yhteisymmärrystä kasvatuksen tavoitteista ja prosesseista. Kumppanuuden kautta ajatellaan vahvistettavan vanhempien osallisuutta oman lapsensa varhaiskasvatuksessa. (Karila 2005, 285.) Ensisijainen kasvatusoikeus ja -vastuu on kuitenkin vanhemmilla (Vasu 2005, 31). Kasvatuskumppanuus on yksi keino laadukkaaseen varhaiskasvatustyöhön. Siitä näkyy kontekstuaalisuuden käsite eli ympäristöjen välinen yhteistyö. Tässä tapauksessa kohtaavat ympäristöt ovat päivähoito ja lapsen koti. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 118.)

Kasvatuskumppanuudessa lähtökohtana vanhempien ja päivähoidon väliselle yhteistyölle on tasa-arvoisuus ja vuorovaikutus. Molempipuolisen yhteistyön ja vaikuttamisen suunta toteutuu yhdistämällä päivähoitokasvatuksen suunnittelussa vanhempien asiantuntemus omasta lapsesta sekä henkilökunnan koulutuksen ja työkokemuksen kautta omaksuma asiantuntemus. (Hujala ym. 2007, 116.) Yhteistyössä on otettava huomioon myös perheiden erilaisuus ja erilaiset elämäntilanteet. Jokaisen perheen kohdalla on mietittävä, mitä kodin tukeminen

lapsen kasvatustehtävissä tarkoittaa. Perheen tukeminen saattaa olla keskusteluita, yhteisten käytäntöjen sopimista, vanhempainryhmän toimintaan aktivoimista, asiantuntijaluentoja tai perheen ohjaamista muihin palveluihin. (Rantala 2004, 98–99; Hujala ym. 2007, 116.)

Kasvatuskumppanuuden tavoitteita ovat vanhemmuuden tukeminen, varhaisen kasvun mahdollisten häiriöiden tunnistaminen sekä lapsen ja perheen tukeminen (Vasu 2005, 31–32). Varhaiskasvatussuunnitelmassa painottuu vanhempien osallisuuden mahdollistaminen. Kasvatuskumppanuudessaakin painotus on vanhempien oikeudessa osallistua ja tulla kuulluksi (Vasu 2005, 5, 29–30; Kaskela ja Kekkonen 2006, 19). Pyrkimyksenä on sisällyttää lapsen varhaiskasvatustalon toteuttamiseen ja suunnittelemiseen myös vanhempien näkemykset, mielipiteet ja toiveet (Kaskela & Kekkonen 2006, 13).

Kaskela ja Kekkonen (2006, 27) määrittelevät osallisuuden seuraavalla tavalla:

Osallisuus merkitsee omakohtaisesta sitoutumisesta nousevaa vaikuttamista asioiden kulkuun ja vastuun ottamista seurauksista. Osallisuuden lähtökohtana voi pitää yhteisen kokemuksen ja tietämyksen vaihtoa ja jakamista. Näin tulkittuna osallisuus on osallistumista vaativampaa.

Työntekijät voivat ja heidän tulee järjestää vanhemmille mahdollisuus osallistua mutta heitä ei voi pakottaa (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–27). Työntekijällä on vastuu vuorovaikutuksen hoitamisesta, mutta työntekijä ei voi hoitaa vuorovaikutuksesta kuitenkaan kuin vain oman osuutensa. Vanhemman osuuden hoitaminen tai hoitamatta jättäminen jää aina vanhemmalle, sitä ei työntekijä voi hoitaa (Kiesiläinen 2001, 256).

Vaikka kasvatuskumppanuus on vastavuoroista toimintaa, henkilökuntaan kohdistuu enemmän odotuksia. Henkilökunnalla on vastuu otollisten puitteiden luomisesta, jotta tasavertainen yhteistyö on mahdollista. Henkilökunnalla on myös vastuu kasvatuskumppanuuden tulemisesta luontevaksi osaksi lapsen varhaiskasvatusta. (Vasu 2005, 31; Karila 2006, 96.) Kasvatuskumppanuus on

molemminpuolisen tiedonvaihdon kulttuuria eikä vain henkilökunnan tiedottamista (Kaskela & Kekkonen 2006, 26).

3.2 Asiantuntijuus kasvatuskumppanuudessa

Työntekijät ovat oman ammattialansa erityisasiantuntemuksen asiantuntijoita. Vanhemmat taas ovat oman lapsensa parhaita asiantuntijoita. Yhdistämällä vanhempien ja työntekijöiden tiedot ja taidot toimitaan tasavertaisina yhteistyökumppaneina ja kunnioitetaan perheen yksilöllisyyttä. (Rantala 2004, 102.) Aiemmissä tutkimuksissa vanhemmat ovat nähneet itsensä kasvatuskumppanuudessa esimiesroolissa. Tämä siksi, koska heillä on lasten ensisijainen kasvatustavastuu. Samalla he kuitenkin ovat kokeneet olevansa kasvatuskumppanuussuhteessa tasavertaisia. (Leino 2006, 79, 116; Lehtipää 2007, 19.) Alasuutari (2003, 166) tuo väitöskirjassaan esille vanhempien ajatuksen lapsen kasvatuksesta projektina. Tässä projektissa asiantuntijuuden rooli jakautuu vanhempien ja yhteiskunnallisten kasvattajien välille. Vanhemmat näkevät yhteiskunnalliset kasvattajat osana lapsen kasvatustprojektitissa. Vanhemmat tulkitsevat lapsen optimaalista kehitystä edistävän institutionaalisen hoidon, joka perustuu asiantuntijuuteen. Yhteistyön toteutumisen kannalta tärkeällä sijalla olivat vanhempien tulkinnat asiantuntijuudesta ja tietäminen vallan jakautumisesta. (Alasuutari 2003, 167.)

Ammattilaisten on luovuttava asiantuntijavallasta, jotta tasavertainen kasvatuskumppanuussuhde voisi toteutua. Tämä edellyttää henkilökunnan omien asiantuntijuustulkintojen ja oman vallankäytön kriittistä reflektointia. (Karila 2005, 298; Alasuutari 2003, 168.) Ammatilaisen näkökulmasta on hyvä muistaa, ettei työntekijöiden asiantuntijuutta kadoteta tai hävitetä minnekään, vaan on kiinnitettävä ennemminkin huomiota siihen, millä tavalla henkilökunta tuo tietonsa, taitonsa ja osaamisensa esille kasvatuskumppanuudessa (Kaskela & Kekkonen 2006, 19). Ammatilaisen asiantuntijuus voi tarjota uusia tulkintaresursseja vanhemman käyttöön ja tilanteen tarkasteluun (Alasuutari 2003, 171).

3.3 Kasvatuskumppanuuden periaatteet

Periaatteet, jotka kasvatuskumppanuutta ohjaavat, ovat kuuleminen, kunnioitus, luottamus ja dialogi (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–40). Kuulemisen peruslähtökohtana on turvallinen ja myönteinen ilmapiiri. Vuoropuhelussa on keskeistä toisen kuunteleminen ja kuuleminen. Suhde toiseen ihmiseen mahdollistaa aidon kuulemisen, ei opittu taito kuunnella. Kuuleminen vaatii läsnäoloa ja keskittymistä. Siinä asetutaan kuulemaan toisen ihmisen asiaa, ajatuksia, puhetta. Näin näyttäytyy kuuntelijan aito kiinnostus, empaattisuus ja rehellisyys. Kuuntelemiseen kuuluu riskin ottaminen, halu ja uskallus ottaa vastaan kaikki mitä toinen viestittää. Se vaatii erilaisten tunteiden sietämistä. Työntekijän on tärkeää osata kuunnella oikeasti. Helposti työntekijät kuuntelevat omien ennakoosenteidensa läpi, jolloin he eivät pysty kuulemaan asiaa aidosti. Toisaalta täytyy miettiä, miten myös vaikeat asiat saadaan vanhemmille kerrottua niin, että he kuulevat. Jos vuoropuheluun liittyy saarnaamista, luennoimista, kritisoimista, syyttelemistä tai olettamista, se aiheuttaa tilanteen, jossa kukaan osapuolista ei enää kuule. Pienillä sanoilla tai viesteillä voi kuulevassa suhteessa viestittää toiselle mielenkiintoansa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 32–34.) Aktiivinen kuuntelu on tärkeää vuorovaikutuksessa. Sen avulla viestitään hyväksyntää. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 159.)

Ihmisen arvostaminen ja hyväksyminen tulee esille kunnioittavassa asenteessa. Myönteisyydestä käsin luodaan kunnioittava suhde. Haasteen suhteen luomiseen tuo erilaisuuden kohtaaminen. Omista tavoista poikkeavat toimitavat voivat tuntua kaukaisilta ja vaikeilta hyväksyä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 34–35.) Aito kuuleminen auttaa hyväksymään erilaisuutta ja sitä kautta pääsee syntymään molemminpuolinen kunnioitus. Kunnioitus syntyy kuulemisen kautta. Rehellisellä ja avoimella puheella luodaan ja osoitetaan toiselle kunnioitusta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36–37.) Luottamus syntyy ajan kanssa kuulemisen ja kunnioittamisen kautta. Kasvattajan hyvä suhde lapseen tuo vanhemmille luottamusta ja turvallisuuden tunnetta lapsen hyvästä hoidosta. Perustaa luottamukselle luo arkinen ja päivittäinen vuoropuhelu lapseen liittyvistä asioista. (Karila 2006, 99–101; Kaskela & Kekkonen 2006, 36–37.) Näiden vuoropuheluiden kautta vanhemmat ja työntekijät tutustuvat toisiinsa. Tutustumisen kautta kum-

pikin luo mielikuvaa toisen luotettavuudesta. Vanhemmat tarvitsevat arkisia kuulluksi tulemisen kokemuksia rohkaistua osallisuuteen syvemmissä kasvatuskumppanuussuhteissa. (Karila 2006, 97, 99.) Luottamusta lisää myös vanhempien tunne siitä, että heillä on mahdollisuuksia osallistua päivähoitossa lapsen asioihin. Luottamuksen kautta asioista keskusteleminen ja huolen aiheiden esille tuominen helpottuvat. Kuuntelevalla ja kunnioittavalla asenteella työntekijät voivat saada vanhempien luottamuksen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 36–37.)

Toimivaan kasvatuskumppanuuteen tarvitaan vielä dialogisuutta, tasa-arvoista vuoropuhelua, jossa yhdessä toimitaan, puhutaan ja ajatellaan yhteisen asian ympärillä. Siinä kummankaan osapuolen näkemys ei ole toista osapuolta arvokkaampaa tai merkityksellisempää. Dialogisuus on taito ajatella, puhua ja toimia yhdessä, keskustella yhteisestä aiheesta valitsematta puolia. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38.) Dialogisuus on vuoropuhelua edistävää työskentelyä, jossa korostetaan tilan antamista uutta synnyttävälle vuoropuhelulle. Dialogiin osallistuvat osapuolet toimivat vastavuoroisesti reagoiden välittömästi toistensa toimintoihin. (Lyyra 2004, 120.) Dialogista vuoropuhelua kannattelee kokemus kunnioituksesta ja kuulemisesta. Siihen mahtuvat myös eri mieltä oleminen, suorapuheisuus ja rehellisyys. (Kaskela & Kekkonen 2006, 38.) Vanhempien ja työntekijän välisissä kasvatuskeskusteluissa vastavuoroisuus näkyy työntekijän puheen rakentumisena vanhemmissa heränneiden tunteiden pohjalta (Lyyra 2004, 120).

3.4 Kasvatuskumppanuus käytännössä

Kasvatuskumppanuuden luominen ja siihen kiinteästi liittyvän luottamuksen saavuttaminen vievät aikaa. Luottamus syntyy, kun henkilö kokee tulleensa kuulluksi oman asiansa kanssa. Luottamuksen kautta hän rohkaistuu osallistumaan. (Karila 2006, 99, 101.) Vanhemmille tulee olla helppoa kertoa työntekijälle lapsen arkeen liittyvistä tärkeistä asioista, jotta luottamuksellinen suhde voi syntyä. Vanhempien on pystyttävä luottamaan, ettei asioista kerrota eteenpäin

ilman heidän lupaansa. (Rantala 2004, 102.) Keskinäinen luottamus vanhemman ja kasvattajan välillä sekä huolen jakaminen arjen kasvatuskysymyksissä ovat edellytyksenä toimivalle kasvatuskumppanuudelle. Kasvatuskumppanuudessa vuoropuhelun kautta pyritään ottamaan huomioon molempien osapuolten todellisuudet. (Kaskela & Kekkonen 2006, 14–15.) Haasteena onkin miten vuorovaikutus saadaan toimimaan, ettei kumpikaan osapuoli tule tulkituksi ylimalkaisesti tai ennakoasenteiden värittämänä, vaan aidosti omien tarkoitusperien mukaisesti (Karila 2006, 97).

Päivähoidon aloittamisen ja kasvatuskumppanuuden rakentumisen kannalta yksi tärkeimmistä tilanteista on aloituskeskustelu. Aloituskeskustelulle on hyvä varata aikaa ja pitää se ajoissa ennen päivähoiton alkua. Tässä keskustelussa on tärkeää antaa vanhemmille tilaisuus kertoa ajatuksistaan ja tunteistaan lapsesta ja päivähoiton aloittamisesta. (Munter 2001, 48; Kaskela & Kekkonen 2006, 41–42.) Kasvatuskumppanuus-koulutusmalli on tuonut aloituskeskustelukäytäntöön kotikäynnit. Perheelle annetaan mahdollisuus valita kotikäynti tai keskustelu päiväkodissa. Perheen kannalta koti on usein luontevin paikka tutustumiselle ja yhteistyön aloittamiselle. Omassa kodissa vanhempien on helpompi ilmaista odotuksiaan, toiveitaan ja pelkojaan. Kotikäynti antaa myös työntekijälle mahdollisuuden tutustua perheeseen ja heidän tapoihinsa heidän alueellaan eikä päiväkodissa työntekijän alueella. Lapselle koti on turvallinen paikka tutustua uuteen aikuiseen. (Kaskela & Kekkonen 2006, 41–42.)

Päivähoidon aloituksessa työntekijältä vaaditaan paljon. Hänen on autettava lasta kestämään ero vanhemmista, tuettava vanhempia erossa sekä autettava lasta luomaan suhteita myös muihin ryhmän aikuisiin ja lapsiin. (Kaskela & Kekkonen 2006, 43.) Päivähoidon aloituksessa voi olla vaikeita erotilanteita niin lapsella kuin vanhemmilla. Erotilanteissa työntekijä voi lapsen ja vanhempien tunteiden myötäelämisellä sekä läsnä olevalla ja vastuunottavalla käyttäytymisellä antaa vanhemmille varmuuden vaikeuksien luonnollisuudesta ja selviämisestä. Työntekijöiden arvuuttelut vanhempien käyttäytymisen syistä erotilanteissa eivät ratkaise tilannetta. Vaikeuksien jatkuessa ratkaisua tilanteeseen haetaan yhdessä vanhempien kanssa keskustellen, mikä heille on paras tapa erota ja kohdata. (Munter 2001, 47.)

Päivittäisissä lapsen tuonti- ja hakutilanteissa kuulumisten vaihto on yksi helppoin tapa osoittaa vanhemmille, että heidän lapsestaan huolehditaan ja välitetään sekä häntä arvostetaan. Päivän kulusta ja tapahtumista kertominen auttaa vanhempaa osallistumaan lapsen päivään ja tunnelmiin. (Alasuutari 2006, 85.) Kasvattajasta tavanomaiselta tuntuvat lapsen hoitopäivään liittyvät asiat ovat arvokasta tietoa vanhemmille. Päivittäiset lapseen liittyvien asioiden jakamiset syventävät vanhemman ja kasvattajan välistä vuoropuhelua ja helpottavat vaikeiden asioiden esille tuomista. (Kaskela & Kekkonen 2006, 44–45.)

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa koskevat keskustelut ovat keskeinen kasvatuskumppanuuden toteutumisen paikka (Kaskela & Kekkonen 2006, 45–46). Päivittäiset kohtaamiset ja keskustelut ovat luontevia vanhemmuuden tukemisen paikkoja (Lyyra 2004, 109). Keskusteluissa voidaan syventää kasvatuskumppanuussuhdetta tai estää sen syvenemistä. Aloituksen jälkeisessä ensimmäisessä varhaiskasvatussuunnitelman keskustelussa on luontevaa palata aloituskeskustelussa esille tulleeisiin ajatuksiin, odotuksiin ja tunnelmiin. Muuten varhaiskasvatussuunnitelmaan liittyvissä keskusteluissa palataan edellisessä keskustelussa sovittuihin asioihin ja tarkennetaan niitä lapsen kasvun ja kehityksen mukaisiksi. Varhaiskasvatussuunnitelmassa ja siihen liittyvissä keskusteluissa sovitaan yhteen vanhempien ja kasvattajien tulkintoja lapsesta ja luodaan yhteistä todellisuutta ja ymmärrystä lapsesta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 45–46.) Kasvatuskeskustelujen vuoropuhelussa pyrkimyksenä on yhteisten merkitysten luominen. Tärkeää on avoin kohtaaminen ja jonkin yhteisen synnyttäminen, vaikka näkemykset osapuolilla eriaisivätkin. (Lyyra 2004, 120.) Myönteisen ja kannustavan ilmapiirin luominen tukee vanhempien ja kasvattajien välisissä keskusteluissa kasvatuskumppanuutta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 45–46.)

Kasvatuskumppanuus kohtaa haasteen lapsen erityisen tuen tarpeen tilanteissa (Kaskela & Kekkonen 2006, 46). Erityisen tuen tarpeen tunnistaminen ja siihen vastaaminen ovat varhaista puuttumista. Varhaisella puuttumisella ja huolen esiin tuomisella voidaan turvata lasten hyvinvointia mahdollistamalla tuki sitä tarvitseville. (Huhtanen 2004, 203.) Huolen esiin tuomisessa voivat vanhempien

ja työntekijöiden mielipiteet olla eriäviä. Näissä tilanteissa on työntekijällä haastava tehtävä ylläpitää kumppanuuden ilmapiiriä. Työntekijöiden on toimittava tilanteissa tavalla, joka ylläpitää ja vahvistaa vanhempien luottamusta heihin ja heidän tahtoon ja kykyyn auttaa lasta ja perhettä. Avoimilla kysymyksillä on suuri merkitys luottamuksen rakentumisessa ja kestämisessä prosessin eri vaiheissa. Oikeanlaisilla kysymyksillä työntekijä voi mahdollistaa tai estää vanhempien osallisuuden lasta koskevissa asioissa. Lapsen erityisen tuen tarpeen tilanteissa tärkeää on asioiden eteenpäin vieminen yhdessä vanhempien, kasvatusyhteisön ja moniammatillisen tiimin kanssa. (Kaskela & Kekkonen 2006, 46–47.) Moniammatillisen yhteistyön merkitys on varhaisessa puuttumisessa suuri (Huhtanen 2004, 204). Työntekijän ja vanhempien on yhdessä tarkasteltava ja arvioitava havaintojaan lapsesta ilman, että pyritään diagnosointiin. Molempien, niin vanhempien kuin työntekijän, havainnot ovat merkityksellisiä kokonaiskuvan saamiseksi lapsesta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 46–47.)

Kasvatuskumppanuudesta tehdyissä aiemmissä tutkimuksissa vanhemmat ovat olleet tyytyväisimpiä yhteistyön luottamuksellisuuteen ja avoimuuteen (Lehtipää 2007, 19, 26). Yhteistyössä vanhemmat painottivat yhteisiä kasvatuseriaatteita, tavoitteita ja sääntöjä (Lehtipää 2007, 30). Kasvatuskumppanuuden synnyn kannalta vanhemmat näkivät kasvatustalut tärkeinä (Leino 2006, 95, 116; Lehtipää 2007, 27). Kasvatuskumppanuuden ilmenemisen kuvauksissa esiin tulivat vanhempien kohtaaminen ja kumppanuuden ilmapiiri. Kumppanuutta ei kuvattu päiväkotikäytäntöjen kuten vanhempainiltojen tai äitienpäiväkahvien kautta. Tärkeäksi koettiin päivittäiset kohtaamiset, joiden kautta vanhemmille syntyy kuva päivähoidosta ja lapsiin suhtautumisesta. Näiden kautta koettiin luottamuksen vahvistuvan. (Leino 2006, 74–75, 116.) Myös Lehtipään (2007, 27) tutkimuksessa vanhemmat toivat esille tärkeänä jokapäiväiset keskustelut henkilökunnan kanssa.

4 TUTKIMUSYMPÄRISTÖN KUVAUS

4.1 Otaniemen päiväkoti

Otaniemi on väestörakenteeltaan poikkeuksellinen. Otaniemen väestö on painottunut 16–64-vuotiaisiin. Otaniemessä 16–64-vuotiaiden osuus on 92,5 prosenttia, kun se koko Espoossa on 68,9 prosenttia. Yli 65-vuotiaiden ja alle kuusivuotiaiden osuudet Otaniemessä ovat koko Espooseen verrattuna alhaisemmat. Koko Espoossa yli 65-vuotiaiden osuus väestöstä on 9,5 prosenttia, mutta Otaniemessä luku on vain 2,3 prosenttia. Espoossa alle kuusivuotiaiden osuus väestöstä on 9,7 prosenttia, mutta Otaniemessä se on vain 4 prosenttia. Myös lapsiperheitä on Espoon keskitasoon verrattuna vähän. Lapsiperheiden määrä Espoossa on 47,7 prosenttia ja Otaniemessä 18,4 prosenttia. Ulkomaalaisten osuus Otaniemessä oli 11,7 prosenttia eli lähes kolminkertainen määrä koko Espoon 4,6 prosenttiin verrattuna. (Suur-Tapiola, 2007.) Väestön painottuminen opiskelijoihin ja ulkomaalaisten suuri osuus näkyvät Otaniemessä myös päivähoidossa.

Vuokra-asuntojen osuus Otaniemen asuntokannasta on 87,8 prosenttia, joka on yli kaksinkertainen määrä koko Espoon 36,5 prosenttiin verrattuna. Päiväkodin asiakkaina on paljon opiskelijoita, mikä vaikuttaa myös perheiden vaihtuvuuteen (Otaniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2009). Omistusasuntojen vähäisyys ja vuokra-asuntojen opintoihin liittyvä aikasidonnaisuus tuo alueelle suurta muuttovaihtelua. Koko Espoon kokonaistulo- ja lähtömuuttoprosentti oli vuonna 2001 19 prosenttia, kun vastaavasti luvut Otaniemessä olivat 48,9 prosenttia ja 51,2 prosenttia. Otaniemessä lähtömuutto oli hieman tulomuuttoa korkeampaa. (Munter 2003.) Asumismuotojen painottuminen vuokra-asuntoihin näkyy perheiden vaihtuvuutena. Suurin osa Otaniemen vuokra-asuntojen asumisoikeuksista on sidottu opiskeluaikaan, joten vaihtumisia tulee myös kesken päiväkodin toimintavuotta.

Tutkimusympäristönä toimi Otaniemen päiväkoti. Otaniemen päiväkoti on Espoon Otaniemessä sijaitseva kunnallinen päiväkoti. Se sijaitsee Teknillisen korkeakoulun teekkarikylän keskellä. Päiväkodin on suunnitellut arkkitehti Henri Siren vuonna 1969. Espoon kaupunki aloitti vuonna 1971 päiväkodissa yli kolmevuotiaiden lasten hoidon. Alle kolmevuotiaiden puoli oli opiskelijoiden lastenhoitosäätiön ylläpitämää. Alle kolmevuotiaiden puoli siirtyi Espoon kaupungille vuonna 1975. (Otaniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma, 2009.)

Tutkimushetkellä päiväkodissa oli kolme ryhmää: kaksi alle kolmevuotiaiden ja yksi yli kolmevuotiaiden ryhmä. Yli kolmevuotiaiden ryhmässä oli 28 lasta ja alle kolmevuotiaiden ryhmissä kummassakin 12 lasta. Henkilökuntaa oli yhteensä 11, joista neljä lastentarhanopettajaa, kuusi lastenhoitajaa sekä päiväkodin johtaja.

4.2 Kasvatuskumppanuus Otaniemen päiväkodissa

Otaniemen päiväkodissa kasvatuskumppanuus pohjautuu yhteistyöhön vanhempien kanssa sekä vanhempien kasvatuksen tukemiseen. Päävastuu kasvatuksesta nähdään olevan vanhemmilla. Päiväkotiin perehdyttäminen tapahtuu vastuuhenkilön kanssa, joka vastaa päiväkodin tilojen, lapsen ryhmän ja henkilökunnan esittelemisestä vanhemmille ja lapselle. Vastuuhenkilö myös kertoo ryhmän päivärytmistä, toimintatavoista ja käytännöistä. Lapsen tavoista ja totumuksista keskustellaan aloituskeskustelussa Tervetuloa päivähoitoon -lomakkeen pohjalta. (Otaniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2009.)

Lapsen kasvatustalkut käydään vanhempien kanssa vähintään kerran vuodessa. Tämän keskustelun pohjalta lapselle laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma, johon kirjataan keskeiset lapsen kasvatuksessa huomioon otavat asiat. Yhtenä tärkeänä avoimen ja luottamuksellisen suhteen luojana toimivat päivittäiset kuulumisten vaihdot perheiden kanssa. Tarpeen vaatiessa aikoja kes-

kustelulle varataan enemmänkin. (Otaniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2009.)

Syksyisin päiväkodissa järjestetään vanhempainilta, jossa käydään läpi päiväkodin yhteisiä asioita sekä sitten omissa ryhmissä ryhmien asioita (Otaniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2009). Näissä tilanteissa vanhemmilla on hyvä tilaisuus tuoda esiin omia ajatuksiaan ja toiveitaan. Vanhempien osallistuminen vanhempainiltaan on ollut viime vuonna yleisempää alle kolmevuotiaiden lasten vanhemmilla kuin yli kolmevuotiaiden lasten vanhemmilla. Vanhempainiltojen lisäksi päiväkodissa järjestetään isän- ja äitienpäiväaamupaloja. Nämä on koettu hyviksi kohtaamis- ja keskustelutilanteiksi vanhempien kanssa. Vanhemmat kutsutaan myös joka vuosi joulun- ja kevätjuhliin.

Keväällä 2010 ryhmien toiminnasta on alettu kertoa kuukausikirjeissä. Jokaisen ryhmän kuukausikirje on ryhmän näköinen ja ne annetaan perheille paperiversioina lasten lokeroihin tai sähköpostitse. Sähköposti ei kuitenkaan ole pääyhteydenpitoväline, koska Otaniemen päiväkodin henkilökunta pitää tärkeänä juuri henkilökohtaista kohtaamista.

Otaniemen päiväkodin henkilökunnan 11 jäsenestä neljä on käynyt Espoon kaupungin järjestämän kasvatuskumppanuus-koulutuksen. Vakinaista henkilökuntaa kannustetaan käymään koulutus. Alle kolmevuotiaiden kanssa työskentelevästä henkilökunnasta suurin osa on käynyt omahoitajuus-koulutuksen. Tällä tavoin pyritään vahvistamaan kasvatuskumppanuutta ja omahoitajuutta päiväkodissa.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen lähtökohtana oli tarve selvittää Otaniemen päiväkodin vanhempien mielipiteitä ja ajatuksia päiväkodin kanssa jaetusta kasvatuskumppanuudesta. Tavoitteena oli selvittää, mitkä asiat kasvatuskumppanuudessa ovat vanhemmille tärkeitä, miten kasvatuskumppanuus Otaniemen päiväkodissa toimii ja missä asioissa päiväkodin henkilökunta on onnistunut. Tutkimuksen tarkoituksena oli auttaa kasvatuskumppanuuden kehittämisessä juuri Otaniemen päiväkodin henkilökuntaa.

5.2 Aineiston keruu

Aineisto kerättiin Otaniemen päiväkodin suomen kieltä osaavilta vanhemmilta. Heille jaettiin saatekirje (liite 1), jossa kerrottiin tutkimuksesta, ja aineisto kerättiin kyselylomakkeella (liite 2). Tutkimuksessa ei eroteltu alle kolmevuotiaiden ja yli kolmevuotiaiden puolia, vaan kohteena olivat kaikki päiväkodin suomen kieltä osaavat vanhemmat. Alkuperäisen suunnitelman mukaan kyselylomakkeita ei ollut tarkoitus jakaa uusille vanhemmille, joiden lapsi oli vasta vuoden vaihteessa aloittanut päivähoidon Otaniemen päiväkodissa. Päiväkodin johtajan toiveesta kyselylomakkeet jaettiin kuitenkin myös heille. Suomen kieltä osaavia vanhempia tutkimushetkellä oli 31 ja perheitä yhteensä oli 37. Syy aineiston rajaamiseen suomen kieltä osaaviin vanhempiin oli se, että kasvatuskumppanuutta käsitteenä voidaan pitää suomalaisen kulttuurin erityispiirteenä. Kuitenkaan ajatus yhteisestä kasvattamisesta ei ole ainoastaan suomalaisen kulttuurin piirre. Kaikki kyselylomakkeen saaneet vanhemmat eivät olleet suomalaisia. Kaikkien vanhempien mukaan ottaminen olisi tasa-arvoisempaa, mutta haasteellisempaa. Suomen kieltä osaamattomien vanhempien mukaan ottaminen olisi vaatinut enemmän aikaa ja kyselylomakkeen kääntämisen useammal-

le kielelle. Kasvatuskumppanuudesta kyseleminen ulkomaalaisilta vanhemmilta voisi olla toisen tutkimuksen aihe. Tutkimuksen tuloksia voisi vertailla tämän tutkimuksen tulosten kanssa.

Kvalitatiivisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Ajatuksena on, että todellisuus on moninainen. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan kokonaisvaltaisesti. Pyrkimyksenä on löytää tai paljastaa tosiasioita eikä todentaa jo olemassa olevia väittämiä. Tuloksena voi saada vain ehdollisia selityksiä aikaan ja paikkaan sidottuina. (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara 2004, 152.) Tilastolliset yleistykset eivät ole laadullisen tutkimuksen tavoite, vaan pyrkimyksenä on tietyn ilmiön tai tapahtuman kuvaaminen, tietyn toiminnan ymmärtäminen tai teoreettisesti mielekkään tulkinnan antaminen ilmiölle. Tärkeää laadullisessa tutkimuksessa on kerätä tieto aiheesta tietäviltä tai aiheesta kokemusta omaavilta henkilöiltä. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 87–88.) Tässä tutkimuksessa tutkimuskohteena olivat tammikuun 2010 perheet Otaniemen päiväkodissa, joten puolen vuoden tai vuoden päästä tutkittuna tulokset voivat perheiden vaihtuessa muuttua. Päiväkodin vanhemmat ovat toisena osapuolena kasvatuskumppanuudessa, joten heillä on tietoa ja kokemusta aiheesta.

Tutkimusmenetelmäksi valittiin puolistrukturoitu kyselylomake (liite 1), joka sisälsi avoimia ja monivalinta- ja skaaloihin perustuvia kysymyksiä. Menetelmän valintaan vaikuttivat tutkimuskohteen koko sekä tutkijan työskentely lastentarhanopettajana päiväkodissa. Vastaamisen haluttiin olevan vanhemmille helppoa, jotta vastaamisprosentti nousisi mahdollisimman suureksi. (Hirsjärvi, Remes, & Sajavaara 2004, 152.) Haastattelussa eivät vanhemmat välttämättä kerro kaikkia mielipiteitään tutkijalle, joka samalla on työntekijä ja tutkimuksen kohteena oleva kasvatuskumppani.

Kyselylomakkeet jaettiin vanhemmille lasten lokeroihin päiväkodissa maanantaina 25.1.2010. Kyselylomakkeen mukana oli saatekirje, jossa kerrottiin tutkimuksesta, sen syistä ja vaikuttamismahdollisuuksista. Kyselylomakkeet palautettiin nimettöminä päiväkodin pienten ja isojen puolella sijaitseviin palautelaatikkoihin, josta ne kerättiin päivittäin. Vastausaikaa oli viikko. Perjantaina

29.1.2010 päiväkodin pienten ja isojen puolten oviin pantiin muistutukset lomakkeiden palauttamisesta. Kyselylomakkeita palautettiin 16. Täten vastausprosentiksi muodostui 52 prosenttia.

5.3 Aineiston analysointi

Laadullisen tutkimuksen aineistoa analysoitaessa on muistettava keskittyä tutkimustehtävässä määriteltyyn rajattuun aiheeseen. Muut mielenkiintoiset aineistosta nousevat asiat on jätettävä seuraavan tutkimuksen aiheiksi. Vaikka tekisi mieli raportoida tutkimustehtävän ulkopuolisista asioista, ne on jätettävä raportista pois. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 94.)

Aineistoa analysoitiin sisällönanalyysillä, jota pidetään laadullisen tutkimuksen perinteissä perusanalyysimenetelmänä. Sisällönanalyysin avulla voi tehdä monenlaista tutkimusta, koska sitä voidaan pitää niin yksittäisenä metodina kuin väljänä teoreettisena kehyksenä. Väljänä teoreettisena kehyksenä ajateltuna voidaan useat laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmät nähdä pohjautuvan sisällönanalyysiin. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93.) Sisällönanalyysin avulla aineisto pyritään järjestämään tiiviiseen ja selkeään muotoon ilman, että kadotettaisiin sen sisältämä informaatio (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110).

Lähtökohta aineiston analyysille voi olla induktiivinen eli aineistolähtöinen tai deduktiivinen eli teorialähtöinen (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110). Tämän tutkimuksen analyysi on aineistolähtöinen. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä käsitteitä yhdistellään, jonka kautta saadaan vastaus tutkimustehtävään (Tuomi & Sarajärvi 2002, 115). Aineistolähtöinen analyysi voidaan karkeasti jakaa kolmeen vaiheeseen, johon kuuluu aineiston redusointi eli pelkistäminen, aineiston klusterointi eli ryhmittely ja abstrahointi eli teoreettisten käsitteiden luominen. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–112.)

Aineiston redusoinnissa aineisto pelkistetään karsimalla siitä tutkimukselle epäolennainen pois. Karsimista ohjaa tutkimustehtävä. Pelkistämisen voi suorittaa

esimerkiksi merkkäämällä erivärisillä kynillä ilmaisuja, jotka kuvaavat tutkimustehtävän kysymyksiä. Ennen varsinaisen analyysin aloittamista on määriteltävä analyysiyksikkö, joka voi olla yksittäinen sana tai lause. Tutkimustehtävä ja aineiston laatu ohjaavat analyysiyksikön määrittämistä. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110–112.) Aineiston redusointi suoritettiin siirtämällä tutkimustehtävään liittyvä aineisto tutkimuskysymyksiin pohjautuen erillisille papereille. Tämän jälkeen eri analyysiyksiköihin liittyvät ilmaukset merkattiin eri väreillä. Analyysiyksiköitä olivat kasvatuskumppanuuden merkitys, tuki, vuorovaikutus ja yhteinen työ.

Pelkistämisen jälkeen aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään koodatut alkupe-
räisilmaukset joko samankaltaisuuksien tai eroavaisuuksien mukaan tai kum-
pienkin mukaan. Käsitteet, jotka tarkoittavat samaa asiaa, ryhmitellään ja yhdis-
tetään luokaksi. Tämän jälkeen luokka nimetään sen sisältöä kuvaavalla käsit-
teellä. Tutkittavan ilmiön ominaisuus, piirre tai käsitys voi olla luokitteluyksikkö-
nä. Luokittelu tiivistää aineistoa sisällyttämällä yksittäiset tekijät yleisempiin kä-
sitteisiin. Tuomi ja Sarajärvi (2002, 112) käyttävät käsitteiden luokittelusta nimi-
tystä alaluokka ja alaluokkien ryhmittelyä he kuvaavat pääluokkina. Tämän tut-
kimuksen aineisto pelkistettiin samankaltaisuuksien mukaan. Aineistosta muo-
dostui kaksi yläluokkaa, jotka olivat *vuorovaikutus* ja *yhdessä tekeminen*. Vuo-
rovaikutuksen alaluokat olivat *luottamus*, *avoimuus*, *tasavertaisuus*, *tuki* sekä
kohtaaminen ja yhdessä tekemisen alaluokat olivat *yhteistyö* ja *keskustelu*.

Kolmas vaihe aineistolähtöisessä analyysissä on aineiston abstrahointi, jossa
tutkimuksen kannalta olennainen tieto erotetaan ja valikoidun tiedon perusteella
muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Klusterointi on jo osa abstrahointiproses-
sia, jossa käsitteellistämistä jatketaan yhdistelemällä luokituksia. Luokitusten
yhdistämistä jatketaan niin kauan, kun se aineiston sisällön kannalta on mah-
dollista. Empiirinen aineisto liitetään teoreettisiin käsitteisiin abstrahoinnissa.
Sisällönanalyysissä edetäänkin juuri empiirisestä aineistosta tulkinnan ja päät-
telyn kautta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä. (Tuomi &
Sarajärvi 2002, 114–115.) Tämän tutkimuksen tarkoituksena ei ollut muodostaa
teoreettisia käsitteitä vaan selvittää vanhempien kasvatuskumppanuudelle an-
tamia merkityksiä. Aineiston liittäminen teoreettisiin käsitteisiin tulee esille joh-

topäätöksissä. Johtopäätöksissä aineistosta nousseita tuloksia verrataan aikaisempiin tutkimuksiin ja teoreettisiin käsitteisiin.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Kyselylomakkeiden vastaajista 11 olivat äitejä, kaksi isiä ja kolmessa lomakkeessa vastaajina olivat molemmat. Ikäjakauma vastaajissa oli melko tasainen, painottuen kuitenkin hieman ikäluokkaan 20–29. Vastaajista kuusi olivat 20–29-vuotiaita, neljä olivat 30–34-vuotiaita, kolme olivat 35–39-vuotiaita ja kolme olivat yli 40-vuotiaita.

Perheiden lapsimäärät vaihtelivat yhden lapsen ja neljän lapsen välillä. Kuudessa perheessä lapsia oli yksi, seitsemässä perheessä lapsia oli kaksi, kahdessa perheessä lapsia oli kolme ja yhdessä perheessä neljä lasta. Keskimäärin perheissä oli kaksi lasta. Tällä hetkellä päivähoidossa lapsia oli 10 vastaajalla yksi lapsi, neljällä vastaajalla kaksi lasta ja kahdella vastaajalla oli kolme lasta. Yhteistyön pituus Otaniemen päiväkodin kanssa vaihteli yhdestä kuukaudesta seitsemään vuoteen saakka. Keskimääräinen yhteistyön pituus oli kaksi vuotta.

Tulosten vertailu lasten määrän tai yhteistyön pituuden mukaan ei tuonut mitään uutta tuloksiin. Tämän takia ei ole ollut järkevää erotella aineistoa niiden mukaan vaan tulokset ovat kaikista vastauksista.

6.1 Kasvatuskumppanuus vanhempien määrittelemänä

Vanhempien vastaukset kasvatuskumppanuudesta jakautuivat kahteen yläluokkaan, jotka olivat *vuorovaikutus* ja *yhdessä tekeminen*. Vuorovaikutus koostui alaluokista *luottamus* sekä *avoimuus*, ja yhdessä tekeminen koostui alaluokista *yhteistyö* sekä *keskustelu*.

Vastaajat määrittivät ja pitivät kasvatuskumppanuudessa tärkeänä yhdessä tehtävää työtä. Päiväkoti ja koti sopivat yhdessä pelisäännöistä, jolloin molem-

mat tukevat lasta kasvussa ja kehityksessä yhteisen kasvatuskäytännön kautta. Lapsen kasvua ja kehitystä tuetaan ja seurataan yhdessä. Yhteistyö on tiivistä, ja päiväkotit ja kotit tuntevat toisensa toimintaa. Kasvatuskumppanuus nähtiin myös lapsen tekemisten peilaamisena ammattilaisen kanssa.

- V1: Kodilla ja päiväkodilla olisi yhteiset ns ”pelisäännöt.”
- V8: Yhteisten kasvatuksellisten tavoitteiden asettaminen on tärkeää.
- V12: Kodin ja päiväkodin toimintatavat ovat yhteneväiset ja tukevat lapsen kasvua.
- V13: yhteinen kasvatuskäytäntö
- V14: Vanhempien ja hoitajan yhteistyö lapsen kasvun ja kehityksen jne. tukemisessa.
- V5: Lapsen kasvun ja kehityksen yhteinen tukeminen.

Tärkeimmäksi yhdessä toimimisen tavaksi nousi keskustelu. Vastaajat pitivät tärkeänä, että niin hyvät kuin huonotkin asiat tuodaan esille ja niistä keskustellaan. Jatkuva yhteydenpito pidettiin tärkeänä. Päivittäiset pienetkin kuulumisten vaihdot lapseen liittyvistä asioista olivat tärkeitä. Näin vanhempi saa tietoa, mitä lapselle päivän aikana kuuluu.

- V4: Jatkuva yhteydenpito ja avointa keskustelua päivittäin. Joskus lyhyesti, mutta muutama sana kuitenkin.
- V6: Haluan tietää mitä päivän aikana on tapahtunut – niin hyvässä kuin pahassakin
- V8: Avoin keskustelu lapsen elämään ja kehitykseen liittyvistä asioista myös virallisten keskusteluiden ulkopuolella.
- V2: ...kehityksen seuraamista, palautetta, vuorovaikutusta
- V15: Arjen kuulumisten vaihtaminen. Huolenaiheiden jakaminen.

Keskustelujen tärkeys näkyi myös arvoasteikolla, jossa kysyttiin aloituskeskustelun, esiopetuskeskustelun, lapsen varhaiskasvatussuunnitelman (VASU) keskustelun, vanhempainillan sekä lapsen tuonti- ja hakutilanteiden tärkeyttä. Eri keskustelumuotoja piti erittäin tärkeinä tai jokseenkin tärkeinä 13 vastaajaa. Vanhempainilloja ei pidetty yhtä tärkeinä kasvatuskumppanuuden kannalta. Vanhempainilloja vain kolme vastaajista piti erittäin tärkeänä ja kahdeksan piti jokseenkin tärkeänä. Kuitenkin vastaavasti kolme ei pitänyt vanhempainilloja kovin tärkeinä ja kaksi ei osannut sanoa. Lapsen tuonti- ja hakutilanteita pidet-

tiin kasvatuskumppanuuden kannalta yhtä vastaajaa lukuun ottamatta erittäin tai jokseenkin tärkeinä. Yksi vastaaja ei pitänyt tilanteita kovin tärkeinä.

Päiväkodin ja henkilökunnan välisessä vuorovaikutuksessa merkityksellisimpinä nähtiin avoimuus ja luottaminen. Avoimuutta pidettiin tärkeänä tiedonkulussa, keskustelussa ja kaikessa toiminnassa. Avoimessa toiminnassa keskeisintä oli molempien osapuolten näkemysten kuuleminen ja niiden kunnioittaminen. Luottamus liitettiin turvallisuuden tunteeseen. Luottaminen siihen, että lapsen on hyvä olla päiväkodissa vanhemman työpäivän ajan. Oleellista oli keskinäinen luottamus ja luottamus yhdessä tehtävään työhön lapsen parhaaksi.

V11: Pohjimmiltaan kyse on turvallisuuden tunteesta jättää lapsi hoitoon.

V13: Töissä voi keskittyä töihinsä ja luottaa. Että lapsilla on hyvä olla.

V5: Ennen kaikkea keskinäinen luottamus, ja avoimuus.

V2: Luottamusta turvallisuutta

V7: Vuorovaikutus, hyvät keskustelukanavat, avoimuus kaikessa toiminnassa

V14: Vanhempien ja hoitajan hyvät välit ja kunnioitus, luottamus, sitoutuminen ja kuuntelu

V10: ”päivittäistä” ja luottamuksellista yhteistyötä pk:n kanssa -> pidän tätä ehdottoman tärkeänä asiana

6.2 Vanhempien kokemukset kasvatuskumppanuuden toteutumisesta

Kasvatuskumppanuuden toteutumiseen Otaniemen päiväkodissa vastaajat olivat tyytyväisiä. Kasvatuskumppanuuden toteutumisen yläluokkana oli *vuorovaikutus* ja alaluokkina *tasavertaisuus*, *tuki* sekä *kohtaaminen*.

Kaikki vastaajat kokivat olevansa tasavertaisia kasvatuskumppanuudessa. Vastaajat toivat tasavertaisuuden esille sen kautta, ettei päiväkodin henkilökunta ole heidän yläpuolellaan. Yhdessä mietitään ratkaisuja keskustelemalla. Tärkeänä tuli esille, ettei päiväkodin henkilökunta kasvatuksen ammattilaisena anna käskyjä tai määräyksiä, vaan tarvittaessa neuvoo ja antaa ehdotuksia. Päi-

väkodin henkilökunta nähtiin kuitenkin tasavertaisuudessa ammattilaisena eri roolissa kuin vanhempi.

V4: Kukaan ei ole koskaan ”sormi pystyssä” kertonut, miten asioita pitää hoitaa tai tehdä, vaikka kasvattamisen ammattilaisia ovat. Vinkkejä kyllä on positiivisella tavalla saanut!

V13: Päiväkodin henkilökunta ei esitä vanhemmille määräyksiä vaan ehdotuksia tai toiveita. Välillä kysytään mielipidettä tai vaihdetaan kokemuksia.

V6: Toki hoitaja/opettajat ovat ammattilaisia, joten siinä mielessä olen ottavana osapuolena – tämä ok!

V8: Mutta päiväkodin henkilökunta edustaa kasvatuksen asiantuntemusta ja yhteiskunnallista tasoa, kun taas vanhempi kantaa viime kädessä vastuun lapsen kasvatuksesta, huolenpidosta ja hyvinvoinnista. Kasvatussuhteeseen liittyy siis tietynlaista kahtiajakautumista / ambivalenssia.

Vastaajat kokivat saavansa päiväkodilta tukea vanhemmuuteen. Tärkeimmäksi tukimuodoksi mainittiin keskustelut ja niiden järjestäminen tarvittaessa. Tuen tarve jakautui arkisiin ja kehitykseen liittyviin asioihin. Arjessa tukea tarvittiin ongelmien ratkaisemiseen. Ongelmat saattoivat olla kasvatuksellisia tai ihan päivittäisiin asioihin liittyviä kuten tutista luopumista tai kuivaksi opettelua. Tukena päiväkodilta toivottiin myös ongelmien esille tuomisesta. Kehitykseen liittyvissä asioissa tukena toivottiin päiväkodin kasvatuksellista asiantuntijuutta siitä, mitkä asiat kuuluvat lapsen kulloiseenkin kehitysvaiheeseen.

V8: Vanhempana koen, että osittain lapsen pärjääminen tarhassa sekä päiväkodissa käytävät keskustelut toimivat myös vanhemmuuden ohjausapuna sekä peilinä

V11: Mikäli ongelmia tulee, neuvoja siihen, miten tilanteesta eteenpäin. Keskustelut ovat aina hyviä!

V10: On mukavaa, että pk ehdottaa oma-aloitteisesti ”työläitä” asioita (tutista luopuminen, vaipasta luopuminen esim.) käynnistettäväksi.

V3: Tieto siitä, että keskusteluaika järjestyy, jos sellaista koen tarvitsevani.

V13: mahdollisuus ylimääräiseen VASU-keskusteluun (tai muuhun rauhassa sovittuna aikana käytyyn keskusteluun) on ollut hyvä, silloin kun se tuntui tarpeelliselta

V7: Vinkkejä ja neuvoja siitä mitä lapselta voi vaatia / odottaa missäkin iässä.

V9: Ammattilaisen näkemystä esim. uhmaiän tai sisarkateuden haasteisiin

V15: Ulkopuolinen ammatillinen näkökulma oman lapsen kehitykseen. Keskustelua henkilökunnan kanssa.

Alaluokassa *kohtaaminen* tuli esille henkilökunnan, vanhempien ja lasten kohtaaminen. Henkilökunta nähtiin helposti lähestyttävänä ja sen kanssa oli helppo keskustella. Henkilökunta koettiin lapsista välittäväksi ja läsnä olevaksi. Tämä koettiin yhdeksi syyksi lasten viihtymiseen. Vanhemmat olivat tyytyväisiä henkilökunnan lapsen tuntemiseen ja lapsiin sitoutumiseen. Tämä luo luottamuksen myös itkuisen lapsen päiväkotiin jättämiselle.

V4: "Opet" tuntevat lapset myös tosi hyvin. ( ) Upeaa, että "opet" ovat näin sitoutuneita lapsiin!!!

V5: Hoitaja tekevät raskasta työtään vilpittömästi lapsista välittäen ja lapsetkin vaistoavat sen.

V5: Lapset on helppo jättää päiväkotiin aamuisin itkevinäkin sillä luottamus hoitajiin on suuri; he pitävät huolta jokaisesta – aina löytyy syli itkuiselle lapselle.

V6: Läsnäoloa ja kuuntelemista

V10: Oman ryhmän hoitajien kanssa tulee keskusteluta paljon, tuntuu että henkilökunta välittää lapsesta.

V1: Mielestäni kommunikointi hoitohenkilökunnan välillä on sujuvaa.

Kasvatuskumppanuussuhde koettiin läheiseksi tai melko läheiseksi niin yksittäisen oman ryhmän henkilön kanssa kuin kaikkien oman ryhmän aikuisten kanssa. Alle kolmevuotiaiden ryhmässä omahoitaja koettiin melko läheiseksi. Vain yksi koki omahoitajan läheiseksi. Koko päiväkodin henkilökunnan koki melko läheiseksi yhdeksän vastaajaa ja melko kaukaiseksi neljä vastaajaa.

6.3 Osallisuus kasvatuskumppanuudessa

Kasvatuskumppanuuden kehittämisen kohteena vanhempien osallisuus toi vastaajien mielipiteissä eroavaisuuksia. Vastaajista 10 koki voivansa osallistua riittävästi päiväkodin toiminnan suunnitteluun ja kuusi koki, ettei voinut osallistua riittävästi. Molemmissa vastaajaryhmissä esiintyi kuitenkin mielipidettä siitä, ettei vanhempana koe tarvetta osallistua toiminnan suunnitteluun.

V6: En koe, että minulla pitäisi olla sen kummemmin roolia – olen tyytyväinen toimintaan nykyisellään.

V8: Vanhempien ei mielestäni tarvitse hirveästi osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun.

V9: En koe, että minulla olisi annettavaa toiminnan suunnitteluun.

V10: En koe olevani asiantuntija tässä ☺

V11: Emme koe, että toim. suun. olisi vanhemman tehtävä, joskin se ehkä voi olla jonkinlainen oikeus...

Molemmissa vastaajaryhmissä esiintyi myös toivetta mahdollisuudesta kuulla toiminnasta ja suunnitelmista ja mahdollisuutta niiden kommentoimiseen. Vanhempien vaikutus- ja kommentointimahdollisuuksia kaivattiin lisää. Vaikutusmahdollisuuksina tuotiin esille ehdotuslaatikko ja kyselylomakkeet.

V15: Olisi hyvä saada kuulla toiminnasta ja suunnitelmista ja olla mahdollisuus kommentoida. Sen enempää ei tarvetta osallistumiseen ole.

V14: Enemmän tietoa toiminnoista ja ehdotuksia joihin vanhemmat voisivat vaikuttaa. Myös vanhempien ehdotuksia millaista toimintaa voisi suunnitella.

V3: Ideoita kauden ohjelmaan: tässä pvk:ssa tuntuu tulevan melko lailla annettuna. Voisiko kauden toimintaluonnoksen käsitellä vanhempainillassa?

Kummassakin vastaajaryhmässä oli toiveita päiväkodin järjestämisestä lapsi-vanhempi-toiminnasta ja kummassakin oli vastaajia, jotka kokivat ettei sille ollut tarvetta. Suurin osa ei kokenut päiväkodin järjestämää lapsi-vanhempi-toimintaa tarpeellisena. Osa piti säännöllisiä vanhempainiltoja riittävänä mahdollisuutena nähdä muita vanhempia. Osa koki elämäntilanteensa sellaiseksi, ettei ollut aika tai aikaa yhteiselle toiminnalle. Kuitenkin tuli ilmi, että lapsen kasvaessa yhteiselle toiminnalle voisi olla tarvetta.

V2: Vanhempainillat riittävät

V4: Näin on hyvä. Aika kortilla.

V10: Kiva tavata myös muiden lasten vanhempia – nykyinen käytäntö (juhlat, vanhempainillat) mielestäni toimineet. Lapsen kasvaessa ehkä yhteisen toiminnan lisääminen tulee tarpeellisemmaksi...

V5: Tässä kiireisessä ja stressaavassa elämänvaiheessa (pienet lapset+opiskelu+työnteko) en usko, että aika riittäisi enempään, vaikka toki ajatus kuulostaa ihan hyvältä.

Toiveet yhteisestä toiminnasta liittyivät pääasiallisesti lapsi-vanhempi -toimintaan. Esille tuli myös toiveita asiantuntijaluennoista lapsen kehitysvaiheisiin liittyen. Toiveet toiminnan sisällöstä liittyivät askarteluun, liikuntaan ja erilaisiin kulttuurillisiin tapahtumiin. Toiveena oli myös yhdessä juhlien, kuten joulun, valmistelu. Vain kahdessa vastauksessa tuli esille, kuinka usein toimintaa toivottiin.

V14: Hauskaa olisi askartelut

V11: Ehkä taidenäyttely -> lapsethan rakastavat töidensä esittelyä ja joskus kotona se saattaa jäädä tekemättä... (siis töiden kunnollinen katselu)

V9: Työpaikallani on järjestetty piparinleivontaa ja se oli varsin mukavaa. Ehkä jotain juhlien (pääsiäinen, joulun) valmisteluun liittyvää, kun siihen ei arjessa tunnu olevan aikaa tai energiaa.

V8: Vanhempi-lapsi-toimintapäivät (liikunnalliset, kulttuuriset jne.) yhdessä päiväkodin henkilökunnan kanssa voisivat silloin tällöin olla hauskoja. (esim. kerran vuodessa)

V1: Kerran kuussa voi olla esim. vanhempi-lapsi tapahtuma, missä yhdessä tehtäisiin jotakin esim. urheilua, askartelua, käytäisiin retkellä, teatterissa jne.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimukseen osallistui puolet Otaniemen päiväkodin perheistä ja he toivat esille paljon asioita. Mielenkiintoista oli, ettei yhteistyön pituus vaikuttanut vastauksiin, vaan ne olivat samansuuntaiset niin juuri aloittaneilla kuin pitkään päiväkodin kanssa yhteistyössä olleilla. Kaikki vanhemmat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä kasvatuskumppanuuteen ja sen toimintaan päiväkodissa.

Kasvatuskumppanuus merkitsi vanhemmille yhteistä tekemistä lapsen hyväksi. Tämä onkin kasvatuskumppanuuden keskeisin ajatus. Vanhempien esille tuomia tärkeitä asioita voidaan löytää kasvatuskumppanuuden periaatteista. Vanhemmille vuorovaikutuksessa oli tärkeää juuri luottamus ja avoimuus. Vastauksissa tuli esille myös kunnioittamisen ja molempien osapuolten näkemysten kuuleminen. Vanhemmille tärkeät luottamus ja avoimuus tulivat myös Lehtipään (2007) tutkimuksessa esille. Vanhempien määrittelemä kasvatuskumppanuus oli lähellä muita kasvatuskumppanuuden määritelmiä. Vanhemmilla oli siis tietoa kasvatuskumppanuudesta.

Tärkeimmäksi yhteisen toiminnan tavaksi nähtiin keskustelut. Tärkeimmiksi eivät kuitenkaan nousseet kasvatuskeskustelut vaan päivittäiset keskustelut ja tiedonvaihtamiset. Myös aiemmissa tutkimuksissa (Leino 2006, Lehtipää 2007) keskustelut ovat olleet tärkeitä kumppanuuden kuvaamisessa. Kaikissa vastauksissa tuli useassakin kohdassa esille keskusteluiden ja niiden avoimuuden merkitys. Päivittäisten keskusteluiden kautta vanhemmat kokivat voivansa luottaa henkilökuntaan ja heidän ammattitaitoon.

Tulokset toivat esille kasvatuskumppanuuden toimimisen kannalta päiväkodin ilmapiirin ja henkilökunnan, vanhempien ja lasten kohtaamisen. Vanhempien luottamus henkilökuntaan kasvoi heidän nähdessään lapsensa viihtyvän. Vanhemmat kokivat kohtaamiset henkilökunnan kanssa helpoiksi. Henkilökunta nähtiin neuvoja ja vinkkejä antavana eikä määräyksiä antavana. Leinon (2006)

tutkimuksessa vanhemmat kuvasivat kasvatuskumppanuuden ilmenemistä myös vanhempien kohtaamisen ja kumppanuuden ilmapiirin kautta.

Vanhemmat kokivat itsensä tasavertaisiksi mutta eivät tuoneet esille oman asiantuntijuuden tärkeyttä. Vain yksi vastaajista toi esille tasavertaisuuden eroavaisuudet. Sama tasavertaisuuden kokeminen tuli esille Leinon (2006) ja Lehtipään (2007) tutkimuksissa, mutta heidän tutkimuksissaan vanhemmat toivat esille oman kasvatusvastuunsa lapsesta. Tutkimuksen vastaukset olivat lähempänä Alasuutarin (2003) väitöskirjassaan esille tuomaa ajatusta lapsista kasvatustekijöinä, johon päivähoito yhteiskunnallisena toimijana tulee mukaan osaksi kasvatustekijöitä. Tuloksissa tuli esille juuri henkilökunnan kasvatustekijöiden asiantuntijuuden tuki.

Tuloksista on vaikea tehdä johtopäätöksiä siitä, miten vanhemmat tasavertaisuuden tässä kyselyssä ymmärsivät. Vanhemmat eivät tuoneet omaa osuuttaan esille tasavertaisuudesta kysyttäessä, vaan toivat esille sen, ettei päiväkodin henkilökunta ole määräävässä asemassa. Tutkimuksessa ei tullut esille, miten vanhemmat määrittelevät oman asemansa ja osallisuutensa tasavertaisuudessa.

Vanhempien kokemukset mahdollisuudesta toiminnan suunnitteluun jakautuivat. Suurin osa vanhemmista koki voivansa osallistua riittävästi toiminnan suunnitteluun. Moni vanhemmista ei kuitenkaan kokenut tarpeellisuutta osallistumiseen. Yllättävää kuitenkin oli, että heitä löytyi niin heistä, jotka kokivat voivansa osallistua kuin heistä, jotka kokivat, etteivät voi osallistua riittävästi toiminnan suunnitteluun. Tämä toi esille ajatuksen siitä, miten vanhemmat ovat ymmärtäneet toiminnan suunnittelun ja siihen osallistumisen. Vanhemmat kokivat, etteivät he ole asiantuntijoita toiminnan suunnittelussa. Vanhempien osallisuus toiminnan suunnittelussa ei tarkoita vanhempien suunnittelemissa toimintatavoissa vaan mahdollisuutta vaikuttaa päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman sisältöön ja osallistumista sen arviointiin, kuten Valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sen määrittelevät (2005).

8 POHDINTA

8.1 Luotettavuus ja eettisyys

Laadullista tutkimusta tehdessään tutkijan on jatkuvasti pohdittava tekemiään ratkaisuja ottamalla kantaa sekä analyysin kattavuuteen että tekemänsä työn luotettavuuteen (Eskola & Suoranta 1998, 209). Arviointi laadullisessa tutkimuksessa pelkistyy kysymykseksi tutkimusprosessin luotettavuudesta. Tutkijan avoin subjektiviteetti on laadullisen tutkimuksen lähtökohtana. Lähtökohtana on myös myöntää, että tutkimuksensa keskeisenä tutkimusvälineenä on tutkija itse. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 211.)

Tutkimusprosessi on pyritty esittelemään mahdollisimman tarkasti, jolloin lukija voi luottaa siihen. Vanhemmat olivat tietoisia kahdesta roolistani tutkijana ja päiväkodin työntekijänä. Tutkimuksen luotettavuuden kannalta on myös mietittävä, miten rehellisesti vanhemmat vastasivat kyselyyn. Vanhemmat vastasivat kyselylomakkeisiin anonyymisti ja he palauttivat ne anonyymisti. On kuitenkin mahdollisuus, että vanhempien vastauksien myönteisyyteen vaikutti tutkijan työskenteleminen päiväkodissa. Tutkijana en voi olla täysin varma vanhempien rehellisyydestä vastauksissa.

Eettisyys tutkimuksessa voidaan nähdä niin tutkimustulosten vaikuttamisena eettisiin ratkaisuihin kuin eettisten kantojen vaikuttaminen tutkijan tutkimukseen tekemiin ratkaisuihin. Yksi tutkimuksen eettisistä valinnoista on tutkimusaiheen valinta. Eettiseen pohdintaan kuuluu sen selkiyttäminen, kenen ehdoilla tutkimusaihe on valittu ja miksi tutkimukseen ryhdytään. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 122, 126.) Tutkimusaiheen valinta oli oman mielenkiintoni ja päiväkodin tarpeen yhteistulos. Kasvatuskumppanuus aiheena kiinnosti itseäni, ja päiväkodissa oli tarvetta tutkia vanhempien ajatuksia aiheesta. Tutkimuksessa halusin tuoda esille juuri vanhemman äänen ja mielipiteen.

Laadullisessa tutkimuksessa tutkija ei voi irtautua täysin arvolähtökohdista. Arvot muovaavat sitä, mitä ja miten pyrimme ymmärtämään tutkimiamme ilmiöitä. Täysi objektiivisuus ei ole perinteisessä mielessä saavutettavissa, sillä tutkija ja tutkittava asia kietoutuvat yhteen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152.) Tässä tutkimuksessa minä tutkijana tutkin aihetta, jonka osana olin itse, koska työskentelin Otaniemen päiväkodissa. Tutkimusta tehdessä jouduin panemaan työminäni taka-alalle ja keskittymään mahdollisimman objektiivisena olemiseen. Vaikka tutkijana pyrin objektiivisuuteen, en täysin pääse eroon omien ennakkajatusteni ja -tietojen vaikutuksista. Se, mitä itse tiedän ja ajattelen kasvatuskumppanuudesta, on voinut vaikuttaa aineiston analysointivaiheessa siihen, mihin asioihin kiinnitin huomioni. Kuitenkin tuomalla avoimesti esille prosessin kulkua ja päätelmiin vaikuttaneita asioita voidaan tutkimuksen luotettavuutta lisätä.

8.2 Opinnäytetyöprosessin pohdinta

Tämä opinnäytetyö on ollut prosessina melko lyhyt. Aloitin opintoni Diakoniammattikorkeakoulussa elokuussa 2009 ja nyt huhtikuun alussa 2010 olen jättämässä työni esitarkastukseen. Opinnäytetyöprosessin alussa oli omat ongelmansa, mutta tammikuusta lähtien ovat ajatukseni täyttäneet kasvatuskumppanuus ja opinnäytetyö.

Opinnäytetyöprosessin ensimmäinen askel oli tutkimussuunnitelma lokakuussa. Ohjaajien vaihtumisen takia opinnäytetyö lähti kunnolla liikkeelle vasta joulukuun lopulla. Tammikuussa 2010 tein kyselylomakkeen ja helmi-maaliskuussa kirjoitin teoriaa ja analysoin aineistoa. Nyt prosessin loppuvaiheella näkee hyvin, mihin asioihin olisi pitänyt kiinnittää enemmän huomiota. Yksi niistä on kyselylomake.

Kyselylomakkeessa tuntuu sekoittuneen kaksi asiaa: mitä on hyvä kysyä päiväkodin ja mitä tutkimuksen kannalta. Kyselylomakkeen tuottama tieto on hyvää materiaalia Otaniemen päiväkodin työn reflektointiin, mutta se ei tuottanut

tarpeeksi tietoa kasvatuskumppanuuden kehittämiseen päiväkodissa. Moni asia jäi tuloksia kirjoittaessa vielä kiinnostamaan, jolloin huomasi, miten asioita olisi ehkä pitänyt kysyä. Jos tekisin tutkimuksen uudestaan, tekisin luultavasti kyselylomakkeen eri tavalla. Kyselylomakkeeseen voisi liittää kysymyksiä siitä, miten vanhemmat näkisivät, että kasvatuskumppanuutta voisi kehittää ja missä asioissa voisi olla heidän mielestään parantamisen varaa.

Opinnäytetyön tekeminen omalla työpaikallani oli minulle itsestäänselvyys. Halusin tutkia jotain, mikä hyödyttäisi työpaikkaani. Opinnäytetyön tekeminen on saanut minut pohtimaan itseäni kasvatuskumppanina ja työpaikkaani kasvatuskumppanuuden mahdollistajana. Tutkimuksen tuloksia kirjoittaessa oli välillä vaikea ajatella tuloksia objektiivisesti, vaan helposti peilasi vastauksia omaan työhönsä. Varsinkin toiveet yhteisestä toiminnasta sai miettimään asiaa käytännön kannalta. Objektiivisuutta kuitenkin helpotti vastausten yleinen positiivisuus ja tyytyväisyys.

Opinnäytetyöprosessin viimeisenä vaiheena voidaan pitää työn palautumista päiväkodin käyttöön ja vanhemmille. Opinnäytetyöni tuloksia esittelen päiväkodissa henkilökunnan palautepäivänä. Vanhemmille ilmoitan työn valmistumisesta ja mahdollisuudesta lukea sitä päiväkodissa tai sähköisesti Theseus-palvelun kautta. Mahdollisuudesta opinnäytetyön lukemiseen ilmoitin vanhemmille jo tutkimuksen saatekirjeessä. Mielenkiintoista on nähdä, minkälaisen vastaanoton opinnäytetyö saa. Miten henkilökunta ottaa tulokset vastaan ja kommentoivatko vanhemmat vielä tutkimusta?

Hyvä jatkotutkimusaihe olisi kasvatuskumppanuuden tutkiminen Otaniemen päiväkodin työntekijöiden näkökulmasta. Tällöin voisi tutkia, minkä arvon työntekijät antavat kasvatuskumppanuudelle ja mitä he tekevät kasvatuskumppanuuden edistämiseksi. Tämä olisi tärkeää päiväkodin työn kehittämisen kannalta. Työntekijöiden arvot, asenteet ja ajatukset ohjaavat heidän tapaansa tehdä työtä.

8.3 Oma ammatillinen kasvu

Omaa ammatillista kasvua edisti paljon teoriaosuuden kirjoittaminen. Varsinkin kasvatuskumppanuudesta kirjoittaessa pohdin kovasti omaa työtäni ja työtapani. Mahdollistanko itse omalla työlläni kasvatuskumppanuuden syntymisen? Miten huomioin erilaiset perheet ilman ennakkokäsityksiä? Mietin myös paljon, miten eri toimintakäytäntömme päiväkodissa vaikuttavat kasvatuskumppanuuteen. Vaikka tuloksista huokui vanhempien tyytyväisyys, on aina mahdollisuus kehittää toimintatapoja tukemaan vielä paremmin kasvatuskumppanuutta. Tutkimuksen ja kasvatuskumppanuuden kehittämisen kannalta olisi ollut mielenkiintoista saada myös kriittisempiä vastauksia, mutta päiväkodin työntekijänä niitä olisi voinut ollut vaikeampi käsitellä.

Tärkeänä oman ammatillisen kasvun paikkana on se, miten hyödynnän tutkimukseni tuloksia omassa työssäni lastentarhanopettajana. Vanhempien osallisuuden lisäämisen kannalta tulee kysellä vanhempien ajatuksia ja mielipiteitä toiminnasta. Haasteellista voi olla saada vanhempien mielipiteet mukaan arjen toimintaan, jos ne kovasti eroavat totutusta. Kuitenkin tästäkin pitäisi juuri vanhempien kanssa keskustelemalla päästä eteenpäin. Hedelmällisin tilanne mielipiteiden ja toiveiden jakamiselle on vanhempien kanssa käytävät kasvatuskustelut lapsesta. Niissä tilanteissa lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjoitetut ja sovitut asiat tulisi näkyä lapsen arjessa niin päiväkodissa kuin kotonakin. Tulosten mukaan voi sanoa, että vanhempien osallisuutta olisi hyvä lisätä.

On myös tuettava vanhempien omaa asiantuntijuutta lapsesta. Tähän juuri pyritään, kun kasvatuskusteluissa lähdetään liikkeelle juuri vanhemman näkemyksestä lapsesta. Vanhempien oman asiantuntijuuden tukeminen ja painottaminen panee minut työntekijänä refleктоimaan omaa asiantuntijuuttani. Minun on tiedostettava oma roolini ja asiantuntemus kasvatuskumppanuudessa.

Tulokset muistuttavat minua työntekijänä myös vuorovaikutuksessa kahdesta tärkeästä asiasta, jotka ovat avoimuus ja kunnioitus. Jotta kasvatuskumppanuus toteutuu, on vanhempien kanssa keskusteltava avoimesti ja kunnioittavasti lapsen toimimisesta ja käyttäytymisestä niin kotona kuin päiväkodissa.

Oma avoin vanhempien ja lapsen kohtaaminen tukee kasvatuskumppanuutta ja sitä kautta lapsen kasvua. Kasvatuskumppanuuden päätehtävä onkin juuri lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen.

Opinnäytetyö haastaa minut pohtimaan, miten tukea vanhempien vertaistukea. Vanhemmat eivät toivoneet erityisesti vertaistukea vaan ennemminkin järjestettyä toimintaa oman lapsen kanssa. Toivotut lapsi-vanhempi-toiminnat voisivat olla tukemassa vanhempien keskinäistä vertaistukea. Lapsen kanssa toimiessa voivat myös vanhemmat tutustua toisiinsa. Yhteinen tekeminen luo luontevan aiheen keskustelun aloittamiselle. Lasten keskinäiset kaverisuhteet ovat myös luomassa yhteisiä keskustelun aiheita vanhemmille.

Ehkä luontevin paikka vertaistuen toteutumiselle voisivat olla vanhempainillat. Vanhempainiltojen aiheena voisi olla erilaisia vanhemmuuteen liittyviä haastavia tilanteita, joita vanhemmat keskenään voisivat käydä läpi. Lastentarhanopettajana voisin tuoda tilanteisiin mukaan oman asiantuntijuuden. Vanhempainilloissa voisi myös vanhempien kanssa keskustella, mitä he haluavat päivähoitolta ja mikä heille on tärkeää.

Osa vanhemmista toivoi jonkinlaista lapsi-vanhempi-toimintaa. Työntekijän kannalta nousee mieleen kysymyksiä käytännön järjestelyistä. Mihin aikaan toiminta järjestetään, miten työajat sovitaan? Aluksi ajatus tuntuu vaikealta, mutta on varmaan järjesteltävissä. Olemme nyt toukokuussa kokeilemassa yhdenlaista vanhempi-lapsi-toimintaa Otaniemen päiväkodissa. Ryhmämme osallistuu Nuoren Suomen järjestämään Päivähoidon pihaseikkailuun. Sen tarkoituksena on juuri vanhempien ja lasten yhteinen liikkuminen. Vanhempien ja lasten yhteinen liikuntarata rakennetaan päiväkodin pihalle, jolloin vanhemmat voivat mennä sinne lastensa kanssa liikkumaan hakiessaan heitä. Tällä tavoin pystymme järjestämään perheille lapsi-vanhempi-toimintaa ilman, että se vaatisi paljoa henkilökunnalta. Mielestäni tämä on hyvä askel kohti uusia toimintamuotoja.

Osa vanhemmista koki, ettei heillä ole riittävää mahdollisuutta toiminnan suunnitteluun osallistumiseen. Osa taas ei kokenut osallistumista edes tarpeelliseksi.

Ammatillisen kehittämisen paikan tuo vanhempien suunnitteluun mukaan ottaminen. Tällä hetkellä tavoitteena on lasten varhaiskasvatussuunnitelmien näkyminen ryhmän toiminnassa. Tarkoituksena on poimia ryhmän toiminnan tavoitteet lasten varhaiskasvatussuunnitelmista. Tämä tarkoittaa sitä, että vanhempien mahdollisuus osallistua toiminnan suunnitteluun tulisi lapsen varhaiskasvatussuunnitelman kautta. Toiminta suunniteltaisiin juuri lasten lähtökohdista ja tarpeista käsin. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa tehdessä vanhemmalta olisi tärkeä kysyä toiveita toiminnan suhteen. Mikä hänen mielestään on tärkeää oman lapsensa kasvun ja kehityksen tukemiseksi? Tämä lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin pohjautuva toiminnan suunnittelu on lasten kannalta hyvä.

Tutkimuksen positiivisiin tuloksiin ei voi tuudittautua, koska jokainen kasvatuskumppanuus luodaan erikseen. En voi tietää, miksi osa ei vastannut, enkä voi tietää, olisivatko nämä vastaamatta jättäneet olleet yhtä tyytyväisiä. Tämän takia kasvatuskumppanuuden tärkeistä asioista on hyvä muistuttaa itseään säännöllisin väliajoin. Kasvatuskumppanuus on prosessi, joka vaatii jatkuvaa huomiointia.

LÄHTEET

- Alasuutari, Maarit 2003. Kuka lasta kasvattaa? Helsinki: Gaudeamus.
- Alasuutari, Maarit 2006. Kulttuurit kehukset kasvatusvuorovaikutuksessa. Teoksessa Kirsti Karila, Maarit Alasuutari, Maritta Hännikäinen, Anna Raija Nummenmaa ja Helena Rausku-Puttonen (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 70–90.
- Asetus lasten päivähoidosta 1973/ 239, 16.3.1973.
- Bronfenbrenner, Urie 1979. The Ecology of Human Development. Experiments by Nature and Design. Harvard University Press.
- Davies, Hilton 2008. Miten tukea sairaan ja vammaisen lapsen vanhempia? Suomen sairaanhoitajaliitto.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. 10. painos. Helsinki: Tammi.
- Huhtanen, Kristiina 2004. Varhainen puuttuminen – ennalta ehkäisevää ja korjaavaa toimintaa yhteiskunnan eri tasoilla. Teoksessa Soili Keskinen ja Heli Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi, 188–210.
- Hujala, Eeva; Puroila, Anna-Maija; Parrila, Sanna & Nivala, Veijo 2007. Päivähoidosta varhaiskasvatukseen. Vantaa: Edufin.
- Järvinen, Mervi; Laine, Anne & Hellman-Suominen, Kirsi 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.
- Karila, Kirsti 2005. Vanhempien ja päivähoidon henkilöstön keskustelut kasvatuskumppanuuden areenoina. Kasvatus 4/2005. 285–298.
- Karila, Kirsti 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Kirsti Karila, Maarit Alasuutari, Maritta Hännikäinen, Anna Raija Nummenmaa ja Helena Rausku-Puttonen (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino. 91–110.

- Kaskela, Marja & Kekkonen, Marjatta 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta – Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Oppaita 63. Helsinki: Stakes.
- Kiesiläinen, Liisa 2001. Vuorovaikutus ammattina. Teoksessa Aili Helenius, Kirsti Karila, Hilikka Munter, Pirkko Mäntynen ja Helena Siren-Tiusanen Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 254–270.
- Korhonen, Merja 2006. Sukupolven merkitys vuorovaikutussuhteissa. Teoksessa Kirsti Karila, Maarit Alasuutari, Maritta Hännikäinen, Anna Raija Nummenmaa ja Helena Rausku-Puttonen (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino, 51–69.
- Laki lasten päivähoidosta 1973/ 36, 19.1.1973.
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemesta ja oikeuksista 2000/ 812, 22.9.2000.
- Lehtipää, Riina 2007. Päivähoidon ja vanhempien kasvatuskumppanuus pikkulapsiperheiden arjessa. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Leino, Anna 2006. Kasvatuskumppanuus päiväkodissa – vanhempien ja lastentarhanopettajien näkemyksiä ja kokemuksia lapsikohtaisista hoito- ja kasvatussuunnitelmakeskusteluista. Helsingin yliopisto. Soveltavan kasvatustieteen laitos. Pro gradu -tutkielma.
- Lyyra, Virpi 2004. Vanhemmuutta vahvistavia keskusteluja päivähoidossa – perheterapeuttisia näkökulmia kasvatuskumppanuuteen. Teoksessa Soili Keskinen ja Heli Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoidossa. Helsinki: Tammi, 106–124.
- Munter, Arja 2003. Suur-Tapiolan erityispiirteitä. Teoksessa Seppo Laakso ja Arja Munter Tapiolan asumisen ja väestökehityksen vaihtoehtoja ja erityispiirteitä. Raportteja Espoosta 2 / 2003. Kaupunkitutkimus TA Oy. Espoon kaupunki, palvelukeskus. Tieto- ja tutkimuspalvelut. <http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11894;37617;73021>. Saatavilla myös painettuna.
- Munter, Hilikka 2001. Lapsi aloittaa päivähoidon. Teoksessa Aili Helenius, Kirsti Karila, Hilikka Munter, Pirkko Mäntynen ja Helena Siren-Tiusanen Pienet päivähoidossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY, 35–64.

- Otaniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma 2009.
- Parrila, Sanna 2010. Koulutus 19.3. Valtuustosali. Espoo.
- Puroila, Anna-Maija & Karila, Kirsti 2001. Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa Kirsti Karila, Jarmo Kinos ja Jorma Virtanen toim. Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus, 204–226.
- Rantala, Anja 2004. Perheen ja päivähoidon yhteistyö. Teoksessa Päivi Pihlaja ja Riitta Viitala Erityiskasvatus varhaislapsuudessa. Helsinki: WSOY, 97–110.
- Reunamo, Jyrki 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.
- Sosiaalihuoltolaki 1982/ 710, 17.9.1982.
- Suomen ja ruotsinkielisen päivähoidon strategiset linjaukset vuosille 2009-2014. 2009. Viitattu 21.3.2010.
<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11866;10672>. Tuloste tekijän hallussa.
- Suur-Tapiola 2007. Espoo alueittain 2006. Viitattu 21.3.2010.
<http://www.espoo.fi/default.asp?path=1;28;11894;37617;73021;73541>. Tuloste tekijän hallussa.
- Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.
- Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista 2002. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9.
- Varhaiskasvatuksen uudistamisen linjauksia 2009. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2009:28.
- Varttua 2006. Kasvatuskumppanuus jaettuna kasvatustehtävänä. Viitattu 5.4.2010. http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/kasvatuskumppanuus/jaettuna/KK_jaettuna_teht.htm. Tuloste tekijän hallussa.
- Vasu 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita nro 56. Helsinki: Stakes.

Liite 1. Saatekirje

Hyvät vanhemmat!

Suoritan työni ohella lastentarhanopettajan kelpoisuutta. Teen opinnäytetyökseeni tutkimusta vanhempien ja Otaniemen päiväkodin henkilökunnan välisestä yhteistyöstä, jota tällä hetkellä kutsutaan kasvatuskumppanuudeksi.

“Kasvatuskumppanuudella varhaiskasvatuksessa tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta ja toistensa kunnioittamista.” (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 2005)

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää millaisena Te vanhemmat näette Otaniemen päiväkodin kanssa tehtävän yhteistyön. Miten Teidän mielestänne kasvatuskumppanuus onnistuu? Miten kasvatuskumppanuutta voisi kehittää?

Tätä tutkimusta en voi tehdä ilman Teitä, vanhempia. Vastausten avulla voimme kehittää Teidän vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä, jotta yhdessä voimme tukea lastenne kasvua parhaalla mahdollisella tavalla.

Vastauslomakkeet voitte täyttää nimettöminä. Vastaukset tullaan käsittelemään luottamuksellisesti eikä niitä tule käsittelemään kukaan muu kuin allekirjoittanut. Tutkimustulokset kirjaan opinnäytetyöhön, joka on valmistuttuaan luettavissa päiväkodissa. Opinnäytetyön valmistumisesta ilmoitan erikseen. Tutkimustuloksia käytetään päiväkodin henkilökunnan ja vanhempien välisen yhteistyön kehittämiseen.

Vastauslomakkeet voitte palauttaa pienten ja isojen eteisissä sijaitseviin postilaatikoihin. Pienten puolella postilaatikko on keltainen ja isojen puolella sininen. Kerään vastaukset postilaatikoista päivittäin.

Palauttakaa kyselylomakkeet **viimeistään ma 1.2.2010**

Vastaan mielelläni tutkimusta ja kyselylomaketta koskeviin kysymyksiin. Minut löytää isojen puolelta. Halutessanne minuun saa myös yhteyden sähköpostitse osoitteesta hanna.kallio@espoo.fi

Suuri kiitos ajastanne ja vastauksistanne!

Hanna Kallio

Liite 2. Kyselylomake

Merkitse valintasi ruksilla laatikkoon. Vastaustilan loppuessa, voitte jatkaa vastauksianne paperin toiselle puolelle. Kiitos vastauksistanne!

1. Vastaajan rooli äiti isä molemmat

2. Vastaajan ikä 20- 29 30 – 34 35 – 39 40 –

3. Kuinka monta lasta perheessänne on? _____

4. Kuinka kauan perheenne on ollut yhteistyössä Otaniemen päiväkodin kanssa? _____

5. Kuinka monta lasta teillä on tällä hetkellä päivähoidossa?

_____

6. Mitä mielestänne liittyy kasvatuskumppanuuteen?

---

7. Mitä kasvatuskumppanuus merkitsee Teille?

---

8. Kuinka tärkeänä pidätte kasvatuskumppanuuden kannalta seuraavia asioita arvoasteikolla 1 – 5?

	erittäin tärkeä 1	jokseenkin tärkeä 2	ei osaa sanoa 3	ei kovin tärkeä 4	ei ollenkaan tärkeä 5
Aloituskeskustelu	☐	☐	☐	☐	☐
Esiopetuskeskustelu	☐	☐	☐	☐	☐
VASU-keskustelut	☐	☐	☐	☐	☐
Vanhempainillat	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsen tuonti- ja hakutilanteet	☐	☐	☐	☐	☐
Muu, mikä? _____	☐	☐	☐	☐	☐

9. Millaiseksi arvioisitte kasvatuskumppanuussuhteenne seuraavien henkilöiden kanssa arvoasteikolla 1 – 5?

	läheinen 1	melko läheinen 2	en osaa sanoa 3	melko kaukainen 4	kaukainen 5
Oman ryhmän yksittäinen henkilö	☐	☐	☐	☐	☐
Omahoitaja (alle 3-vuotiaiden ryhmät)	☐	☐	☐	☐	☐
Koko ryhmän aikuiset	☐	☐	☐	☐	☐
Koko päiväkodin henkilökunta	☐	☐	☐	☐	☐

10. Mihin asioihin olette tyytyväisiä kasvatuskumppanuudessa Otaniemen päiväkodin kanssa?

---

11. Koetteko itsenne tasavertaiseksi kasvatuskumppaniksi päivähoidon henkilökunnan kanssa?

KYLLÄ

EI, miksi?

Miten tasavertaisuus näkyy arjessa?

---

12. Millaista tukea kaipaatte päiväkodilta vanhemmuuteen? Esimerkiksi keskusteluja, vanhempainryhmiä

---

13. Saatteko päiväkodista tukea vanhemmuuteen?

KYLLÄ, millaista?

EI, miksi?

---

14. Koetteko, että voitte osallistua riittävästi päiväkodin toiminnan suunnitteluun?

KYLLÄ

EI

15. Miten haluaisitte osallistua päiväkodin toiminnan suunnitteluun?

---

16. Millaista yhteistä toimintaa toivoisitte päiväkodin järjestävän? Esimerkiksi vanhempi-lapsi askartelua, vanhempainryhmiä

---

17. Mitä palautetta haluaisitte antaa Otaniemen päiväkodin henkilökunnalle?
